

CYNGOR SIR YNYS MÔN

ADRODDIAD I:	PWYLLGOR GWAITH
DYDDIAD:	19 CHWEFROR 2018
PWNC:	Y GYLLIDEB AR GYFER 2018/19 A'R STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL
AELOD(AU) PORTFFOLIO:	Y CYNGHORYDD J GRIFFITH
PENNAETH GWASANAETH:	MARC JONES
AWDUR YR ADRODDIAD:	MARC JONES
FFÔN:	01248 752601
E-BOST:	rmifi@ynysmon.gov.uk
AELODAU LLEOL:	d/b

A - Argymhelliad / argymhellion a rheswm / rhesymau**1 Y STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL A CHYLLIDEB REFENIW 2018/19****1.1 Pwrpas**

Mae gofyn i'r Pwyllgor Gwaith gytuno ar nifer o faterion allweddol mewn perthynas â chyllideb 2018/19. Bydd hyn wedyn yn golygu y gellir cyflwyno'r argymhellion terfynol i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror, 2018. Y materion y mae angen cytuno arnynt yw: -

- Cyllideb Refeniw'r Cyngor a'r Dreth Gyngor ar gyfer 2018/19 yn sgil hynny;
- Strategaeth Ariannol ddiweddaedig y Cyngor ar gyfer y Tymor Canol;
- Defnydd o arian unwaith ac am byth i gefnogi'r gyllideb.

1.2 Crynodeb

Mae'r adroddiad hwn yn dangos y cynigion manwl ar gyfer y gyllideb refeniw y mae angen eu hadolygu a'u cytuno'n derfynol ar gyfer 2018/19 a'u heffaith wedyn ar gyllideb refeniw Cyngor Sir Ynys Môn. Mae'r rhain yn faterion i'r Cyngor gytuno arnynt a gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith gyflwyno ei argymhellion terfynol i'r corff hwnnw.

Mae'r adroddiad hefyd yn diweddarau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canol sy'n darparu cyd-destun ar gyfer gwaith ar gyllidebau'r Cyngor yn y dyfodol. Fodd bynnag, dylid nodi y bydd adroddiad pellach ar Strategaeth Ariannol Tymor Canol y Cyngor yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith yn ddiweddarach yn y flwyddyn pan fydd gwybodaeth bellach am yr economi a'r setliad arfaethedig i lywodraeth leol yn y dyfodol yn eglurach efallai.

2. ARGYMHELLION YNGHYLCH Y GYLLIDEB REFENIW A'R DRETH GYNGOR AR GYFER 2018/19

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith: -

- Nodi'r cyfarfodydd ymgynghori ffurfiol ar y gyllideb ac ystyried yr adborth a gafwyd yn eu sgil ac fel yr amlinellir yn Adran 2, Atodiad 1 ac yn Atodiad 2;
- Nodi'r crynodeb yn Adran 11 ac Atodiad 5 ar oblygiadau'r cynigion cyllidebol o safbwynt cydraddoldebau;

- Cytuno ar fanylion terfynol cyllideb arfaethedig y Cyngor gan gynnwys y cyllid diwygiedig mewn ymateb i'r pwysau ar y gyllideb a'r arbedion arfaethedig fel y dangosir nhw yn Adran 10 Atodiad 1 ac Atodiad 3;
- I benderfynu sut mae'r arbedion ar gyllidebau ysgolion dirprwyedig, a ohirwyd o 2017/18, yn cael ei ddyrannu ar draws y 3 sector;
- Nodi argymhelliad y Swyddog Adran 151 bod o leiaf £6.5m yn cael ei gadw ym malansau'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer 2018/19;
- Nodi'r sylwadau a wnaed gan y Swyddog Adran 151 ar gadernid yr amcangyfrifon a wnaed fel y cânt eu hamlinellu yn Adran 8, Atodiad 1;
- Argymhell cyllideb net ar gyfer y Cyngor Sir a'r cynnydd yn lefel y Dreth Gyngor o ganlyniad, gan nodi y bydd penderfyniad ffurfiol yn cynnwys y Praeseptau i Heddlu Gogledd Cymru a'r Cynghorau Cymuned, yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor ar 28 Chwefror, 2018;
- Awdurdodi'r Swyddog Adran 151 i wneud unrhyw newidiadau a all fod yn angenrheidiol cyn cyflwyno'r cynigion terfynol i'r Cyngor;
- Cytuno fod unrhyw gyllidebau a arweinir gan y galw ac y bydd pwysau annisgwyl arnynt yn ystod y flwyddyn ariannol yn gallu tynnu ar gyllid o'r cyllidebau hapddigwyddiadau cyffredinol;
- Gofyn i'r Cyngor awdurdodi'r Pwyllgor Gwaith i ryddhau hyd at £250k o'r balansau cyffredinol os bydd y gyllideb hapddigwyddiadau gyffredinol wedi'i hymrwymo'n llawn yn ystod y flwyddyn;
- Dirprwyo i'r Swyddog Adran 151 y pwr i ryddhau hyd at £50k o'r gronfa hapddigwyddiadau gyffredinol ar gyfer unrhyw un eitem. Ni chaniateir cymeradwyo unrhyw eitem dros £50k heb gael caniatâd ymlaen llaw gan y Pwyllgor Gwaith;
- Argymhell cynnydd o 4.8% yn y Dreth Gyngor i'r Cyngor.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a / neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ystyriwyd nifer o opsiynau yn dilyn rhyddhau'r cynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb. Mae'r cynigion terfynol ar gyfer y gyllideb yn cymryd i ystyriaeth y setliad terfynol i lywodraeth leol, y sylwadau a gafwyd yn ystod y broses ymgynghori a barn y Pwyllgor Sgriwtini.

C - Pam fod y penderfyniad hwn yn un i'r Pwyllgor Gwaith?

Yn unol â'r Cyfansoddiad, rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gyhoeddi ei gynnig terfynol ar gyfer y gyllideb cyn iddo gael ei ystyried gan y Cyngor.

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

D/B

D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

D/B

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori? Beth oedd eu ylwadau?	
1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol) Mae'r Prif Weithredwr a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi bod yn rhan o'r broses o osod y gyllideb ar ei hyd ac maent yn cytuno gyda'r adroddiad ac yn cefnogi'r cynnig terfynol ar gyfer y gyllideb
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol) D/B - y Swyddog Adran 151 yw awdur yr adroddiad
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol) Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r UDA ac, o'r herwydd, mae sylwadau'r swyddog wedi cael eu cymryd i ystyriaeth
4	Adnoddau Dynol (AD)
5	Eiddo
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)
7	Sgriwtini Ystyriwyd y cynigion terfynol gan y Pwyllgor Sgriwtini yn ei gyfarfod ar 5 Chwefror 2018. Caiff diweddariad ei ddarparu mewn adroddiad ar wahân yn paragraff 9 o Atodiad 1.
8	Aelodau lleol
9	Unrhyw gyrff allanol / eraill
E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)	
1	Economaidd
2	Gwrth-dlodi
3	Trosedd ac Anhrefn
4	Amgylcheddol
5	Cydraddoldebau Gweler Adran 11 yn Atodiad 1 ac Atodiad 5.
6	Cytundebau Canlyniad
7	Arall
F - Atodiadau:	
<p>Atodiad 1 – Adroddiad manwl ar y Cynigion ar gyfer y Gyllideb</p> <p>Atodiad 2 – Crynodeb o Ganlyniadau'r Broses Ymgynghori</p> <p>Atodiad 3(a) a (b) - Dadansoddiad o'r Arbedion Arfaethedig</p> <p>Atodiad 4 – Crynodeb o'r Gyllideb Refeniw Arfaethedig ar gyfer 2017/18 fesul Gwasanaeth</p> <p>Atodiad 5 – Aseidiadau Unigol o'r Effaith ar Gydraddoldebau (EIA1 – EIA10)</p>	
FF - Papurau cefndir (cysylltwch â'r awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):	

1. CYFLWYNIAD A CEFNDIR

- 1.1** Mae'r adroddiad canlynol yn nodi'r cynigion ar gyfer cyllideb referniw 2018/19 ac mae'n un o gyfres o adroddiadau sy'n rhoi darlun cyffredinol o sefyllfa ariannol y Cyngor ac sy'n sicrhau bod arian y Cyngor yn cael ei ddyrannu i gwrdd â'i flaenoriaethau. Mae'r adroddiadau eraill yn y gyfres yn ymwneud â Rhaglen Gyfalaf y Cyngor, Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor, Ffioedd a Thaliadau a Defnyddio Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor.
- 1.2** Gyrrir y gyllideb referniw a'r angen parhaus i ddod o hyd i arbedion referniw gan y Strategaeth Ariannol Tymor Canol fel y cymeradwywyd hi gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2017 a gellir ei chrynhof fel a glyn: -

Tabl 1
Cynllun Ariannol Tymor Canol 2018/19 i 2020/21

	2018/19 £ 'm	2019/20 £ 'm	2020/21 £ 'm
Cyllideb Referniw Net a ddygwyd ymlaen	126.16	125.64	125.77
Pwysau ar y Gyllideb a chwyddiant	3.66	2.64	2.99
Cyllideb Ddiwygiedig	129.82	128.28	128.76
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	90.80	89.53	89.08
Y Dreth Gyngor	34.84	36.24	37.69
Cyfanswm Cyllid	125.64	125.77	126.77
Yr Arbedion y mae angen eu gwneud	4.18	2.51	1.99
Prif Dybiaethau			
Dyfarniadau Tâl	1.5%	1.5%	2.0%
Chwyddiant Cyffredinol	2.6%	2.4%	2.2%
Lleihad yn yr AEF	-2.0%	-1.4%	-0.5%
Cynnydd yn y Dreth Gyngor	4.0%	4.0%	4.0%

- 1.3.** Ystyriodd y Pwyllgor Gwaith ei gynigion cyllidebol cychwynnol yn ei gyfarfod ar 6 Tachwedd 2017 a chymeradwyodd Gyllideb Ddisymyd gychwynnol o £132.337m ac, yn seiliedig ar y setliad dros dro a chynnydd o 5% yn y Dreth Gyngor, nodwyd bwlch cyllidebol o £1.99m. 'Roedd y cynnydd o 5% yn y Dreth Gyngor yn cynnwys cynnydd o 1% a fyddai'n cael ei neilltuo'n benodol ac yn unig ar gyfer Gofal Cymdeithasol. Byddai'r cynnydd hwn o 1% yn y Dreth Gyngor yn destun ymghynghoriad, ac, os na fyddai'n cael ei weithredu, byddai gostyngiad cyfatebol yn y gyllideb ddisymyd. Nododd y cynigion drafft arbedion referniw posib o £3.296m.

2 YMGYNGHORIAD Y CYNGOR

- 2.1** Cyhoeddodd y Cyngor ei gynigion ar gyfer y gyllideb ar 7 Tachwedd 2017 a daeth y cyfnod ymgyngori i ben ar 29 Rhagfyr 2017. Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid, rhanddeiliaid a staff ymateb i'r ymgyngoriad trwy wahanol ddulliau gan gynnwys: -

- Cyfryngau cymdeithasol
- Ymateb trwy wefan y Cyngor
- Ymateb yn uniongyrchol trwy lythyr neu e-bost

2.2 Yn ogystal, fe gynhaliodd y Cyngor : -

- Grwpiau ffocws ar gyfer pobl dan 25 oed
- Fforwm Pobl Hŷn
- Sesiwn gyda Phenaethiaid ac Uwch Reolwyr Ysgolion
- Fforwm Cyngorau Tref a Chymuned
- Fforwm Partneriaeth (Yr Heddlu, y Gwasanaeth Tân, Iechyd, Fforymau Cyngorau Tref a Chymunedol, y Trydydd Sector).

2.3. Mae canlyniadau'r broses ymgynghori ynghlwm yn Atodiad 2.

3 Y GYLLIDEB DDISYMYD DDIWYGIEDIG AR GYFER 2018/19 A'R BWLCH YN Y GYLLIDEB

3.1 Ers cwblhau'r cynigion cyllidebol cychwynnol, gwnaed rhagor o waith i adolygu a diwygio'r gyllideb ddigifnewid ar gyfer 2018/19. Mae hyn wedi arwain at nifer o newidiadau a nodir yn Nhabl 2 isod:-

Tabl 2
Addasiadau i'r Gyllideb Ddisymyd

	£ 'm	£ 'm
Y Gyllideb Ddisymyd ar 6 Tachwedd 2017		132.337
Dileu cyllid ychwanegol ar gyfer Gofal Cymdeithasol i'w ariannu trwy gynnydd o 1% yn y Dreth Gyngor	(0.338)	
Ardoll Gwasanaeth Tân - cynnydd wedi'i osod ar 1%	(0.018)	
Cywiro cyllideb staffio TGCh	0.021	
Lleihad yn y Grant Gweinyddu Budd-dal Tai	0.022	
Colli Tâl a godir ar yr Ymddiriedolaeth Elusenol	0.016	
Cywiro Cyllideb Staffio'r Swyddogaeth Adnoddau	(0.034)	
Cywiro cyllidebau Trethi Annomestig - cadarnhawyd lluosydd 2018/19 erbyn hyn	(0.014)	
Cywiro tybiaethau Chwyddiant ar gyllidebau penodol	0.020	
Arian ychwanegol ar gyfer y cynnig tâl uwchlaw'r 2% y caniateir ar ei gyfer yn y gyllideb ddisymyd	0.485	
Cywiro Cyllidebau Grant i adlewyrchu'r cynnig tâl uwch	0.015	
Arian ychwanegol yn y setliad i wneud iawn am golli incwm yn dilyn y cynnydd yn y trothwy cynilion i gleientiaid mewn gofal preswyl / nyrso	0.173	
		0.348
Cyllideb Ddisymyd Diwygiedig ar 19 Chwefror 2018		132.685

- 3.2.** Mae'r newid mwyaf arwyddocaol sydd wedi codi ers i'r cynigion cychwynnol gael sylw yn ymwneud â'r cynnig cyflog i staff CGC (staff nad ydynt yn staff dysgu). Yn y gyllideb ddisymyd gychwynnol, gwnaed darpariaeth o 1% mewn cyllidebau gwasanaeth i ariannu'r dyfarniad tâl ynghyd â 1% ychwanegol wrth gefn (£450k) oherwydd rhagwelwyd y byddai'r cynnig cyflog yn uwch na 1%. Mae'r Cyflogwyr bellach wedi cyhoeddi eu cynnig cyflog i'r Undebau, sy'n cynnwys cynnydd o 2% ar gyfer pob aelod o staff ar bwynt cyflog 20 ac uwch ond dyfarniadau cyflog uwch ar gyfer staff ar bwyntiau 6 - 19, yn amrywio o 9.19% i staff ar bwynt 6 i 3.73 % ar gyfer staff ar bwynt 19. Mae'r dyfarniadau cyflog uwch ar gyfer y staff ar y graddfeydd cyflog is yn cymryd y cynnydd yn y Cyflog Byw Cenedlaethol i ystyriaeth a'r angen i sicrhau'r gwahaniaethau cyflog rhwng y graddfeydd cyflog. Amcangyfrifodd y Cyflogwyr y byddai cynnydd o 2.7% yn y costau tâl cyffredinol.
- 3.3.** Mae gwir gost y cynnig tâl bellach wedi'i fodelu i mewn i'r cyllidebau staffio ac mae hyn yn cynyddu'r costau tâl £485k yn fwy na'r 1% a ganiatawyd ar ei gyfer yn y cyllidebau gwasanaeth a'r 1% yn y gyllideb wrth gefn. Ar gyfer Ynys Môn, cyfanswm y cynnydd yn y cyllidebau tâl o ganlyniad i'r cynnig cyflog yw 3.08%. Dylid nodi bod y dyfarniad tâl ar gyfer Dysgu yn rhedeg o fis Medi i fis Medi bob blwyddyn ac nid oes gennym unrhyw arwydd hyd yma o ran beth fydd lefel y dyfarniad cyflog. Mae £150k yn parhau fel cyllideb hapddigwyddiadau i ariannu'r gost uwchlaw'r 1% y gwnaed darpariaeth ar ei gyfer yng nghyllideb y Gwasanaeth.
- 3.4.** Cyhoeddwyd y ffigyrau setliad terfynol gan Lywodraeth Cymru ar 20 Rhagfyr 2017. Ar draws Cymru, bu cynnydd o £38.884m yn yr Aseiad Gwario Safonol ond bu cynnydd o £10.10m hefyd yn y Dreth Gyngor a ragwelir. O ganlyniad, bu cynnydd o £28.784m yn yr AEF cyffredinol i Gymru o gymharu â'r ffigwr yn setliad dros dro ac mae hyn, yn ei dro, wedi newid Cyllid Allanol Cyfun y Cyngor, gyda'r ffigwr terfynol yn £95.812m, sef cynnydd o £0.888m o gymharu â'r ffigwr dros dro.
- 3.5.** Mae'r Cyngor wedi penderfynu gosod premiwm o 25% ar gartrefi a ddynodwyd fel rhai gwag (y tu hwnt i'r cyfnod eithriad) ac ar gartrefi a ddynodwyd fel ail gartrefi'r rheini sy'n talu'r Dreth Gyngor. Byddai'r premiwm hwn, ynghyd â chynnydd o 4% yn y Dreth Gyngor, yn cynhyrchu £34.867m. Felly, byddai cyfanswm incwm y Cyngor yn £130.679m, sef diffyg o £2.009m.

Er mwyn pontio'r bwlch cyllido trwy'r Dreth Gyngor yn unig byddai angen cynnydd o 10.0% yn y Dreth y Cyngor.

4. ARBEDION CYLLIDEB REFENIW

- 4.1** Yn y cynigion cyllidebol cychwynnol, nodwyd cyfanswm o £3.296m o arbedion referniw ac ymgynghorwyd yn eu cylch. Mae'r Tîm Cyfrifeg a'r Rheolwyr Gwasanaeth wedi cynnal adolygiad pellach o'r cynigion arbedion unigol. Nododd yr adolygiad y byddai modd gweithredu'r holl gynigion yn ystod 2018/19 er na fydd rhai'n cael eu cyflawni erbyn Ebrill 2018. Mae hyn wedi arwain at ostyngiad o £78k yn yr arbedion cyffredinol posib.
- 4.2.** Cyfanswm y cynigion arbedion terfynol a gyflwynwyd yw £3.318m. Dangosir crynodeb fesul gwasanaeth yn Nhabl 3 isod a gwelir crynodeb yn ôl categori yn Nhabl 4.

Tabl 3
Crynodeb o'r Cynigion Arbedion fesul Gwasanaeth

Gwasanaeth	Cynnig Cychwynnol £ '000	Cynnig Diwygiedig £ '000	Gwahaniaeth £ '000
Oedolion	450	450	0
Plant	0	0	0
Tai	23	23	0
Addysg - Canolog	336	325	-11
Addysg – cyllidebau a ddirprwywyd i Ysgolion	663	663	0
Diwylliant	65	63	-2
Rheoleiddio ac Economaidd	125	125	0
Priffyrdd a Thrafnidiaeth	200	196	-4
Eiddo	140	140	0
Gwastraff	30	30	0
Busnes y Cyngor	0	0	0
Trawsnewid	44	40	-4
Adnoddau	24	24	0
Corfforaethol	296	236	-60
Cyllido Cyfalaf	1,000	1,000	0
Cyfanswm	3,396	3,315	-81

Tabl 4
Cynigion Arbedion yn ôl Categori

Categori Arbedion	Cynnig Cychwynnol £ '000	Cynnig Diwygiedig £ '000	Gwahaniaeth £ '000
Rhoi'r gorau i ddarparu gwasanaeth / trosglwyddo gwasanaeth	51	47	-4
Dileu swyddi gwag / swyddi nad oes eu hangen	305	271	-34
Ailstrwythuro Staff	137	111	-26
Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol	317	287	-30
Arbedion Caffael	150	150	0
Gostyngiad mewn Cyllidebau Ysgol	663	663	0
Lleihau Grantiau	20	20	0
Cynhyrchu Incwm	142	164	22
Trawsnewid Gwasanaeth	611	602	-9
Lleihad mewn Costau Cyllido Cyfalaf	1,000	1,000	0
Cyfanswm	3,396	3,315	-81

- 4.3. Mae'r gyllideb arfaethedig yn cynnwys arian wrth gefn o £300k a fydd yn cwrdd ag unrhyw gostau diswyddo sy'n deillio o ailstrwythuro strwythurau staffio neu ostyngiadau yn nifer staff addysgu. Bydd yn rhaid i unrhyw gynnig i ailstrwythuro sy'n arwain at orfod gwneud taliadau diswyddo ddangos ei fod yn cynhyrchu arbedion parhaol yn y gyllideb sy'n fwy na chost y diswyddo dros gyfnod i'w gytuno arno.
- 4.4. O ystyried lefel ddiwygiedig yr arbedion, dangosir y sefyllfa gyllidebol ddiwygiedig yn Nhabl 5 isod:-

Tabl 5
Y Sefyllfa Gyllidebol Ddiwygiedig Ar ôl Arbedion

	£ 'm
Cyllideb Ddisymyd ar 19 Chwefror 2018	132.688
Arbedion a nodwyd	(3.315)
Cyllideb Refeniw Ddiwygiedig ar ôl Arbedion	129.373
Cyllid Allanol Cyfun	(95.812)
Y Gyllideb i'w hariannu gan y Dreth Gyngor	33.561

5. PWYSAU A THWF

5.1 Mae adroddiad monitro'r Cyngor hyd at ddiwedd chwarter 3 yn dangos bod pwysau ar gyllidebau'r Gwasanaethau Plant a'r Gwasanaethau Oedolion a hefyd ar y gyllideb Addysg ar gyfer lleoliadau all-sirol. Er bod disgwyl i bob gwasanaeth gadw'r costau o fewn y gyllideb, mae hynny'n anodd mewn gwasanaethau sy'n cael eu harwain gan y galw. Mae'r gorwariant a amcangyfrifir oddeutu £1.8m yn y Gwasanaethau Plant a £700k yn y Gwasanaeth Addysg. Mae gwaith yn mynd rhagddo i ddod o hyd i ffyrdd o leihau costau ond ni fydd ond yn cwrdd yn rhannol â'r gorwariant. Oni fydd y galw yn lleihau ni fydd y gyllideb yn ddigonol i gwrdd â chostau'r dyfodol.

5.2 Yn ychwanegol at y pwysau arferol ar gyllidebau'r gwasanaethau hynny a arweinir gan y galw, mae penderfyniadau sydd yn rhannol y tu allan i reolaeth y Cyngor hefyd wedi arwain at bwysau ychwanegol ar y gyllideb. Mae'r rhain yn cynnwys: -

- Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid (DOLS) - Bydd y gofyn ar y Cyngor i gynnal asesiadau DOLS bob blwyddyn yn cynyddu'r costau'n sylweddol. Amcangyfrifir y bydd angen £172k ychwanegol y flwyddyn. Gweler y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018.
- Cais Twf Rhanbarthol – Fel y 5 awdurdod arall yng Ngogledd Cymru, cytunodd y Cyngor i gyfrannu hyd at £50k yn 2017/18 i gwrdd â chostau paratoi'r cais. Wrth i'r cais symud yn ei flaen, bydd angen cyllid pellach ar lefel debyg.
- Prosiect STEM – Mae'r prosiect STEM yn brosiect 4½ mlynedd a ariennir yn rhannol o gyllid grant yr UE, yn rhannol gan y sector preifat ac yn rhannol gan y 3 awdurdod lleol yng Ngogledd-Orllewin Cymru. Bydd y prosiect yn golygu y bydd gofyn i'r Cyngor gyfrannu hyd at £37,500 dros y 4 blynedd nesaf, er y gallai hyn ostwng os yw cyfraniad y sector preifat yn cynyddu.
- Grant Amgylchedd Sengl - Trosglwyddwyd rhan helaeth o'r Grant Amgylchedd Sengl, a ddefnyddir yn bennaf i ariannu costau ailgylchu, i'r setliad. Cafodd cyfran Ynys Môn, sef £920k, ei chynnwys yn y gyllideb ddisymyd. Bydd y £26.8m sy'n weddill o'r grant hwn ledled Cymru yn cael ei dorri i £20.79m yn 2018/19 (gostyngiad o 22%). Amcangyfrifir y bydd hyn yn golygu gostyngiad o oddeutu £180k yn y grant i'r Cyngor (y ffigurau terfynol i'w cadarnhau).

- Grant Gwella Addysg – Bu gostyngiad yn y grant hwn o 11.4% ar draws Cymru ac mae dyraniad Ynys Môn wedi gostwng £268k. Yn ychwanegol at hyn, costau staffio yw'r rhan fwyaf o'r costau a ariennir gan y grant a bydd y cynnig tâl (gweler paragraff 3.2) yn golygu cynnydd o £95k yn y swyddi a ariennir gan grantiau.

5.3. Bydd cyllido'r pwysau hyn ar y gyllideb yn golygu y bydd y Cyngor angen mwy o gyllideb net ac y bydd y bwlch rhwng y ffigwr hwnnw a chyfanswm yr arian sydd ar gael yn mynd yn fwy.

6. Y DRETH GYNGOR

6.1 'Roedd y Dreth Gyngor Band D ar gyfer 2017/18 yn £1,088.01 ar gyfartledd, sef y 5ed isaf yng Nghymru ac yn is na chyfartaledd Cymru, sef £1,184. Yr hyn sy'n bwysicach i Ynys Môn yw'r gymhariaeth â'r 5 awdurdod arall yng Ngogledd Cymru. Dangosir hyn yn Nhabl 6 isod:-

Tabl 6

Cymhariaeth o Gostau Band y Dreth Gyngor ar gyfer Awdurdodau Gogledd Cymru

Awdurdod	Tâl Band D 2017/18 £	Y swm dros / o dan ffigwr Ynys Môn £	Y ganran dros / o dan ffigwr Ynys Môn %
Ynys Môn	1,088		
Gwynedd	1,241	+ 153	+ 14.1%
Conwy	1,113	+ 25	+ 2.3%
Sir Ddinbych	1,191	+ 103	+ 9.5%
Sir y Fflint	1,104	+ 16	+ 1.5%
Wrecsam	1,052	- 36	- 3.3%

6.2. 'Roedd y gyllideb Dreth Gyngor ar gyfer 2017/18 (ar ôl addasu ar gyfer y newid yn Sail y Dreth Gyngor) yn £33.526m. Felly, mae pob cynnydd o 1% yn cynhyrchu £ 335k ychwanegol. Cynnig cychwynnol y Pwyllgor Gwaith oedd cynnydd o 4% yn y Dreth Gyngor, a fyddai'n cynhyrchu £1.34m ychwanegol ac yn arwain at dâl Band D o £1,131.57, sef cynnydd o £43.56 (£0.84 yr wythnos).

6.3. Yn Nhabl 7 isod dangosir effaith pob cynnydd o 0.5%, yn dechrau gyda 1% ac i fyny at 5%. Dylid nodi bod lefel y cynnydd yn y Dreth Gyngor yn bwysig nid yn unig wrth bennu cyllideb 2018/19 ond oherwydd hefyd ei fod yn cael effaith ar 2019/20, gan y bydd y pwynt cychwyn ar gyfer y Dreth Gyngor yn cael ei bennu gan y cynnydd yn 2018/19 ac y bydd hynny'n effeithio ar y cynnydd y bydd ei angen yn 2019/20.

Tabl 7

Effaith gwahanol lefelau o gynnydd yn y Dreth Gyngor ar gyfer 2018/19

Cynnydd Canrannol	Newid yng Nghyllid Cyffredinol y Cyngor £	Cyllid Uwchben Cyllideb ddisymyd Ddiwygiedig 2018/19 £	Tâl Band D 2018/19 £	Cynnydd o gymharu â 2017/18 £	Cynnydd Wythnosol o gymharu â 2017/18 £
5.0%	+ 1.676m	+ 1.641m	1,142.37	+ 54.36	+ 1.05
4.5%	+ 1.509m	+ 1.474m	1,136.97	+ 48.96	+ 0.94
4.0%	+ 1.341m	+ 1.305m	1,131.57	+ 43.56	+ 0.84
3.5%	+ 1.173m	+ 1.138m	1,126.08	+ 38.07	+ 0.73
3.0%	+ 1.006m	+ 0.970m	1,120.68	+ 32.67	+ 0.63
2.5%	+ 0.838m	+ 0.803m	1,115.19	+ 27.18	+ 0.52
2.0%	+ 0.671m	+ 0.635m	1,109.79	+ 21.78	+ 0.42
1.5%	+ 0.503m	+ 0.468m	1,104.30	+ 16.29	+ 0.31
1.0%	+ 0.335m	+ 0.300m	1,098.90	+ 10.89	+ 0.21

- 6.4.** Byddai unrhyw gynnydd yn y Dreth Gyngor yn darparu mwy o arian na'r hyn sy'n ofynnol i ariannu'r gyllideb Sefydlog Ddisymyd o £129.373m. Gellir defnyddio'r arian dros ben fel a ganlyn: -
- Ariannu'r pwysau cyllidebol a nodir ym mharagraff 5 uchod.
 - Caniatáu gohirio rhywfaint o'r £3.315m o arbedion arfaethedig.
 - Cynyddu cyllidebau hapddigwyddiadau a, thrwy hynny, leihau'r perygl o orwario yn 2018/19.
- 6.5.** Dylid nodi na wnaeth Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol unrhyw gyfeiriad penodol yn ei ddatganiad ar y setliad ynglŷn â lefel y cynnydd yn y Dreth Gyngor y dylai awdurdodau unigol ei ystyried. Nid oes unrhyw gap swyddogol ar lefel y cynnydd y Dreth Gyngor, ond ers nifer o flynyddoedd mae Cynghorau wedi anelu at gadw'r cynnydd o dan 5%. Mae rhai Cynghorau yn ystyried o ddifrif gynnydd o fwy na 5% yn y Dreth Gyngor yn 2018/19.
- 6.6.** Yn y setliad terfynol, gosodwyd yr elfen dreth safonol ar gyfer y Cyngor ar £1,170.48 h.y. ffigwr safonol y Dreth Gyngor ar draws Cymru a ddefnyddir i bennu'r AEF ar gyfer pob Cyngor. Mae'r ffigwr hwn 3.4% yn uwch na ffigwr ar gyfer 2017/18.

7. CRONFEYDD WRTH GEFN CYFFREDINOL A PHENODOL, CRONFEYDD HAPDDIGWYDDIADAU A RISG ARIANNOL

- 7.1** Mae'r gyllideb arfaethedig yn cynnwys nifer o ragdybiaethau o ran yr incwm a'r gwariant tebygol yn y blynyddoedd i ddod. Mae'n anochel, felly, fod nifer o risgiau ariannol cynhenid yn y gyllideb arfaethedig. Amlygir y risgiau ariannol allweddol isod: -
- Mae gan unrhyw orwariant a ragwelir yn 2017/18 oblygiadau uniongyrchol ar gyfer cyllideb 2018/19, h.y. a fydd gwasanaethau sy'n gorwario ar hyn o bryd yn wynebu'r un pwysau ar eu cyllidebau yn 2018/19 ac, o ganlyniad, a fyddant yn gallu darparu gwasanaethau o fewn y gyllideb arfaethedig yn 2018/19? Yn ogystal, bydd unrhyw orwariant yn 2017/18 yn effeithio ar lefel cronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor i'r dyfodol. Rhagwelir gorwariant net o £3.05m ar gyllidebau Gwasanaeth (ac eithrio cyllidebau corfforaethol a chostau cyllido cyfalaf) ar hyn o bryd ar gyfer 2017/18 ac mae hwn yn ffactor pwysig i'w ystyried;
 - Mae'r gyllideb ddisymyd ddiwygiedig ar gyfer 2018/19 yn cynnwys cynigion arbedion o £3.315m. Pe baent yn cael eu gweithredu, bydd angen eu cyflawni er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys ar gyfer 2018/19. Gwnaed lwfans, lle bo'n briodol, ar gyfer costau gweithredu, ond mae elfen o risg ariannol o ran cyflawni'r holl arbedion yn llawn, gyda'r risgiau'n amrywio'n sylweddol rhwng cynigion unigol. Gwnaed rhagdybiaethau realistig o ran lefel yr arbedion y gellir eu cynhyrchu os nad oes modd eu gweithredu ar unwaith, ond mae risg ariannol gynhenid o ran cyflawni newidiadau mewn amser i sicrhau'r math hwn o arbediad;
 - Caniatawyd cynnydd chwyddiant o 2.6% ar draws yr holl wariant nad yw'n ymwneud â thâl (oni bai fod y cynnydd a wnaed ar gyfer chwyddiant mewn cytundebau yn hysbys). Er bod y rhan fwyaf o'r proffwydoliaethau'n awgrymu bod chwyddiant wedi cyrraedd ei bwynt uchaf ac y bydd yn dechrau disgyn yn 2018, gall yr ansicrwydd ynghylch Brexit a'i effaith ar economi'r DU arwain at chwyddiant yn parhau i godi uwchlaw'r ffigwr a ganiateir yn y gyllideb;
 - Codwyd ffioedd a thaliadau anstatudol 3% ym mhob gwasanaeth ar gyfartaledd. Ni wnaed unrhyw addasiad ar gyfer newid yn y galw am y gwasanaethau a, phe bai'r cynnydd yn y ffioedd a thaliadau yn arwain at ostyngiad yn y galw, yna mae perygl na chyflawnir cyllidebau incwm.

- 7.2.** O ran unrhyw gronfeydd hapddigwyddiadau a chronfeydd wrth gefn, mae angen i'r Swyddog Adran 151 adolygu'r cyfan o'r rhain a'r gyllideb sylfaenol ei hun, ynghyd â'r risgiau ariannol sy'n wynebu'r Awdurdod. Yn ogystal, dylai'r adolygiad edrych i'r tymor canol lle bo'r angen a chymryd i ystyriaeth unrhyw ddatblygiadau allweddol a allai effeithio ar yr angen am adnoddau unwaith ac am byth a'r angen i'w defnyddio.
- 7.3.** Cymerir agwedd gadarn ar hyn o bryd tuag at reoli risgiau cyllidebol a diogelu iechyd ariannol y Cyngor. Mae hyn yn arbennig o wir pan fo angen diogelu arian unwaith ac am byth yn ddigonol er mwyn ariannu newidiadau strategol / trawsnewid yn y dyfodol yn hytrach na chyllido gorwariant sylweddol yn y gyllideb sylfaenol ei hun.
- 7.4.** Cymerwyd i ystyriaeth yr angen i gyfyngu cymaint â phosib ar wariant a'r effaith ganlynol ar wasanaethau, ond rhaid cydbwysu hyn yn erbyn yr angen i sicrhau sefydlogrwydd ariannol y Cyngor yn y tymor canol a'r tymor hir a'r angen hefyd i weithredu'r arbedion dros y blynyddoedd nesaf mewn ffordd raddol a strwythuredig. Yn ogystal, mae yna rywfaint o risg o wariant neu orwariant annisgwyl oherwydd pwysau mwy cyffredinol ar gyllideb gwasanaethau, a rhaid i'r cronfeydd wrth gefn hefyd fod yn ddigonol i fedru ymdopi â'r pwysau hyn.
- 7.5.** Ar 31 Mawrth 2017, roedd cronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor yn £8.355m, sy'n cyfateb i 6.6% o gyllideb refeniw net y Cyngor ar gyfer 2017/18, neu 10.2 % os na chaiff y cyllidebau a ddirprwywyd i'r ysgolion eu cynnwys. Mae maint y gronfa wrth gefn gyffredinol y dylai'r Cyngor ei chadw yn fater i'r Cyngor benderfynu arno, a hynny'n seiliedig ar argymhelliad gan y Swyddog Adran 151 ond, fel rheol gyffredinol, ystyrir bod 5% o'r gyllideb refeniw net yn lefel dderbyniol. Yn seiliedig ar gyllideb refeniw ddisymyd yn 2018/19, byddai hyn yn golygu y byddai angen tua £6.5m o gronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae hyn yn cymryd i ystyriaeth nad oes gan y mwyafrif o ysgolion uwchradd unrhyw gronfeydd wrth gefn i ddisgyn yn ôl arnynt a bod ysgolion cynradd yn dibynnu fwyfwy ar eu cronfeydd wrth gefn i gydbwysu'u cyllidebau.
- 7.6.** Yn ystod 2017/18, bydd yn rhaid ariannu nifer o eitemau o'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol neu mae'r Pwyllgor Gwaith wedi cytuno i ariannu'r gost o'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol. Mae'r rhain yn cynnwys: -
- Ariannu costau diswyddo gwirfoddol - £0.25m - a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 17 Gorffennaf 2017;
 - Gorwariant a ragwelir o £1.7m yn y gyllideb refeniw ar gyfer 2017/18 ar ddiwedd chwarter 3;
 - Cost y gwaith atgyweirio sy'n codi o'r llyfogydd diweddar, uwchlaw'r swm a ariennir trwy gynllun cymorth brys Llywodraeth Cymru - amcangyfrifir y bydd yn costio £0.4m ond 'rydym yn disgwyl am gadarnhad terfynol o union werth y grant gan Lywodraeth Cymru. Os bydd yn is na'r disgwyl, efallai y bydd angen gohirio rhywfaint o'r gwaith atgyweirio;
 - Costau symud adeilad y Rovacabin ac adfer y maes parcio - £0.028m - a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018;
 - Ariannu dyluniad y gwaith gwella ar A545 o Borthaethwy i Fiwmares - £0.095m - a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018.

Yn dilyn yr addasiadau hyn, mae'r lefel ddiwygiedig o falansau cyffredinol yn gostwng i £5.882m sydd islaw'r £6.5m a argymhellir fel isafswm.

- 7.7.** Mae gan y Cyngor hefyd £13.357m mewn cronfeydd wrth gefn clustnodedig a chyfyngedig. Mae angen y mwyafrif o'r cronfeydd wrth gefn hyn i ariannu prosiectau penodol, neu maent yn arian grant sydd yn ymwneud â balansau grant sydd heb eu dyrannu, neu maent ar gael i ariannu risgiau posib os byddant yn gwaethygu i'r fath raddau eu bod yn creu problem. Fodd bynnag, mae £996k yn y cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i ariannu'n rhannol cost Hawliadau Tâl Cyfartal. Mae mwyafrif helaeth yr hawliadau wedi'u setlo ac mae Llywodraeth Cymru wedi awdurdodi cyfalafu'r gwariant hwn, a fydd yn caniatáu i'r Cyngor fenthycu i dalu'r gost. Mae angen peth gwaith i orffen setlo gweddill yr hawliadau ac i dalu unrhyw ffioedd a geid, ond mae'n debygol na fydd angen mwy na £700k o'r gronfa hon ac y gellir ychwanegu'r swm hwnnw at falansau cyffredinol y Cyngor. Mae hyn yn cynyddu'r balans i'r lleiafswm angenrheidiol o £6.56m.
- 7.8.** Mewn amseroedd o lymder ariannol, mae cyllidebau'n gostwng ac nid ydynt yn gallu delio â chynnydd mewn galw, yn enwedig yn y gwasanaethau hynny sydd â llai o reolaeth dros y galw e.e. Gwasanaethau Cymdeithasol. Felly, mae dadl bod mwy o angen am gronfeydd wrth gefn cyffredinol oherwydd bod mwy o risg o orwariant a bydd y Cyngor angen mwy o adnoddau ariannol i leihau'r risg.
- 7.9.** Yn fy marn broffesiynol i, mae'r balans o £6.56m yn lefel ddigonol o arian wrth gefn cyffredinol, gan ystyried maint cyllideb refeniw'r Cyngor a'r risgiau y gall eu hwynebu. Fodd bynnag, mae angen adolygu'r sefyllfa hon ac, os bydd lefel y cronfeydd wrth gefn yn disgyn o dan y lefel hon, efallai y bydd angen gwneud darpariaeth mewn cyllidebau yn y dyfodol er mwyn cynyddu'r balansau cyffredinol i'r ffigwr a argymhellir fel isafswm.
- 7.10.** Efallai y bydd sgôp i ryddhau cronfeydd wrth gefn clustnodedig eraill ac mae adroddiad llawn ar y Cronfeydd Wrth Gefn Cyffredinol a Chlustnodedig wedi'i gynnwys fel eitem ar wahân ar raglen y Pwyllgor.
- 7.11.** Mae'r gyllideb refeniw ddisymyd ar gyfer 2018/19 yn cynnwys £1.687m o gronfeydd hapddigwyddiadau clustnodedig a chyffredinol. Mae'r eitemau o dan y pennawd hwn yn cynnwys cronfa hapddigwyddiadau gyffredinol o £280k, cronfa hapddigwyddiadau o £330k ar gyfer yr ardoll prentisiaeth, £300k ar gyfer cyflogau a graddfeydd, cyllid tymor penodol o £335k ar gyfer Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Gwasanaethau Plant, £150k ar gyfer Chwyddiant Tâl a £292k ar gyfer Cyfrifoldebau Newydd a drosglwyddwyd i'r Setliad. Mae'r cyllidebau hyn ar gyfer hapddigwyddiadau yn lliniaru, i ryw raddau, y risg y bydd y Cyngor yn cael costau annisgwyl neu bod costau'n cynyddu yn ystod y flwyddyn. Byddai lleihau lefel y cyllidebau hapddigwyddiadau cyffredinol yn golygu y byddai'n rhaid ariannu costau annisgwyl neu gynydd mewn costau o'r balansau cyffredinol.

8. CADERNID YR AMCANGYFRIFON

- 8.1.** Yn unol ag Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 mae'n ofynnol i'r Prif Swyddog Cyllid adrodd ar gadernid yr amcangyfrifon cyllidebol a digonolrwydd y cronfeydd wrth gefn arfaethedig.
- 8.2.** Mae amcangyfrifon y gyllideb yn seiliedig ar dybiaethau ynghylch gwariant ac incwm yn y dyfodol ac yn cynnwys elfen o risg yn sgil rhagdybio. Gall effaith y risg hon gael ei lliniaru drwy gynlluniau wrth gefn, cyllidebau hapddigwyddiadau wrth gefn a chronfeydd ariannol wrth gefn.
- 8.3.** Nid yw cadernid yr amcangyfrifon cyllidebol yn gwestiwn syml o p'un a ydynt wedi eu cyfrifo'n gywir ai peidio. Yn ymarferol, mae llawer o gyllidebau wedi'u seilio ar amcangyfrif neu ragolygon, ac efallai y bydd elfen o risg ynghylch a fydd y cynlluniau'n cael eu gweithredu neu ynghylch a fydd modd cyflawni'r targedau. Caiff risgiau gwahanol i'r gyllideb eu hystyried yn eu tro isod: -

- **Risg Chwyddiant** - Mae hyn yn risg y gallai chwyddiant droi allan i fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaeth a wnaed yn y gyllideb. Ar gyfer 2018/19, caniatwyd ar gyfer chwyddiant yn y gyllideb fel a ganlyn: dyfarniadau tâl yn unol â'r cynnig a wnaed gan y Cyflogwr ar gyfer staff CGC a 2% ar gyfer Athrawon, chwyddiant prisiau (2.6%). Yn dilyn canlyniad refferendwm yr UE, mae chwyddiant wedi codi ac ar hyn o bryd mae'n 3.1% (Mynegai Prisiau Defnyddwyr - Tachwedd 2017) er bod llawer yn rhagweld y bydd yn disgyn tuag at darged 2% y Llywodraeth yn 2018 a dylai lefel y chwyddiant y caniatwyd ar ei gyfer yn y gyllideb fod yn ddigonol. Mae tua £65m o gyllideb y Cyngor ar gyfer cyflenwadau a gwasanaethau lle bydd y pris yn cynyddu wrth i chwyddiant gynyddu. Gallai cynnydd o 1% mewn chwyddiant ychwanegu £650k i gostau'r Cyngor (tua 0.5% o'r gyllideb net). Er bod chwyddiant yn dal i fod yn risg, mae gan y Cyngor ddigon o gronfeydd wrth gefn i ariannu cynnydd sydyn mewn chwyddiant.
- **Risg Cyfraddau Llog** – Mae cyfraddau llog yn effeithio ar gyllideb referniw un flwyddyn drwy'r llog a enillir – h.y. mae cynnydd yn y gyfradd log yn beth da. Yn unol â Strategaeth Rheoli Trysorlys yr Awdurdod, yr ystyriaethau cyntaf wrth fuddsoddi fydd diogelwch a hylifedd y buddsoddiad - bydd yr elw ar y buddsoddiad yn llai o flaenoriaeth. Nid yw'r gyllideb felly'n dibynnu ar gael elw mawr o'r buddsoddiadau a wneir. Mae cyfraddau llog yn parhau i fod yn isel iawn ac er y gallant godi efallai yn ystod 2018, ni fyddant yn codi'n sylweddol. Mae'r rhan fwyaf o'r llog a delir gan y Cyngor yn gysylltiedig â benthyciadau cyfraddau sefydlog na fyddant yn newid pe bai'r gyfradd llog yn codi. Felly, fel yn y blynyddoedd diwethaf, ystyrir bod y risg o ran cyfraddau llog yn isel, ac mae hon yn risg y mae'r risg chwyddiant yn ei lliniaru, oherwydd os yw un yn cynyddu, yna mae'r llall debygol o gynyddu hefyd;
- **Risg Grantiau** - Mae'r rhain yn risgiau sydd ynghlwm wrth y nifer fawr o grantiau penodol gan Ewrop neu gyrff eraill sy'n cefnogi cyfran dda o wariant y Cyngor. Efallai y bydd rhai o'r rhain yn gostwng yn sylweddol neu'n cael eu torri yn gyfan gwbl; nid oes gennym ddarlun cyflawn o'r rhain i gyd ac ni fydd y darlun hwn ar gael hyd yn oed wrth i'r flwyddyn ariannol gychwyn. Er mai'r ymateb naturiol yw dweud y bydd yn rhaid i'r gwariant sy'n gysylltiedig â'r grant ddod i ben pan ddaw'r grant i ben, mae perygl na fydd hyn bob amser yn bosib. Efallai na fydd yn bosib pan fydd telerau'r contract yn golygu na all y gwariant gael ei dorri mor gyflym â'r incwm neu os oes costau diswyddo sydd heb eu hariannu. Efallai na fydd yn bosib os yw'r gweithgaredd a ariennir mor bwysig ar gyfer cyflawni Blaenoriaethau'r Cyngor ei hun fel bod y Cyngor yn penderfynu bod rhaid iddo barhau â'r gwariant. Wrth ymdrechu i liniaru'r risg hon, rhaid sicrhau bod gennym y wybodaeth orau sydd ar gael ar bob un o'r grantiau, ond ni fedrir diystyru'n gyfan gwbl y posibilrwydd y bydd newidiadau sylweddol yn digwydd yn ystod y flwyddyn;
- **Risgiau Incwm** - Mae'r gyllideb yn seiliedig ar sicrhau cynnydd cyffredinol o 3% yn y ffioedd, ac mae nifer o wasanaethau wedi rhagdybio codiadau a fydd hyd at 3%. Os bydd newid yn y galw am Wasanaethau'r Cyngor yn golygu bod lefel y galw'n disgyn, ac os na lwyddir i gyrraedd targedau incwm, gall hynny arwain at orwario ar gyllidebau net. Bydd angen monitro'r sefyllfa o ran y gyllideb net yn ofalus ac, os oes angen, bydd raid torri yn ôl ar wariant i gyfateb i'r gostyngiad mewn incwm;
- **Risg o fod yn rhy optimistaidd** - Mae'n debyg mai'r risg fwyaf yn yr amgylchiadau cyffredol yw bod yr Awdurdod, Aelodau a Swyddogion, wedi bod yn or-optimistaidd o ran yr arbedion fydd yn cael eu cyflawni. Petai'r prosiectau hyn yn rhedeg i drafferthion ac yn methu cyflawni'r arbedion a gymerwyd allan o'r gyllideb, gallai hynny arwain at orwario sylweddol;
- **Y Risg o fod yn rhy Ofalus** – Dyma'r gwrthwyneb i'r risg uchod: y perygl bod ein cyllidebau wedi cael eu llunio'n rhy ofalus ac, o'r herwydd, eu bod yn fwy nag sydd ei angen;

- **Risgiau Arbedion** - Mae'r gyllideb refeniw ddisymyd yn cynnwys £3.315m o arbedion refeniw ac, er bod yr holl gynigion wedi cael eu hasesu ac er bod swm yr arbediad wedi ei addasu i gymryd y dyddiad gweithredu arfaethedig i ystyriaeth, mae perygl na fydd yr holl gynigion yn cael eu gweithredu erbyn y dyddiad arfaethedig. Mae hyn yn arbennig o wir am gynigion sy'n ymwneud â thrawsnewid gwasanaethau'n sylweddol, diswyddo staff, cynhyrchu incwm neu newidiadau i gontractau. Bydd unrhyw oedi o ran dechrau gweithredu'r arbedion yn rhoi pwysau ar y gyllideb refeniw; gellir cael rhywfaint o dawelwch meddwl yn sgil perfformiad y Cyngor yn y gorffennol gan ei fod wedi llwyddo i gyflawni'r rhan fwyaf ohonynt;
- **Risgiau Cyflogau a Graddfeydd** – Yn dilyn cwblhau'r broses arfarnu swyddi, mae pob cyllideb staffio yn seiliedig ar y graddfeydd cyflog newydd. Mae'r holl apeliadau am ailraddio swyddi yn codi o'r broses arfarnu swyddi wedi cael sylw a bellach bydd raid i unrhyw newidiadau i raddfeydd cyflog neu strwythurau staffio gael eu cyllido o gyllidebau presennol y gwasanaethau;
- **Costau Diswyddo Staff** – Mae nifer o wasanaethau wedi ailstrwythuro eu staff ac eisoes wedi caniatáu i nifer o staff adael drwy ddiswyddiad gwirfoddol. Caiff costau diswyddo eu cyllido o gronfa hapddigwyddiadau ganolog ac mae £300k wedi cael ei roi o'r neilltu yng nghyllideb ddisymyd 2017/18 i gwrdd ag unrhyw gostau diswyddo a gyfyd yn ystod y flwyddyn er mwyn lliniaru'r risg. Cafodd yr un swm ei neilltuo i ddechrau yn 2017/18 ond rhyddhawyd £250k ychwanegol o falansau cyffredinol i gwrdd â'r costau. Er bod nifer y staff gweinyddol sy'n cael eu rhyddhau trwy ddiswyddo gwirfoddol wedi lleihau, mae'r pwysau ar ysgolion i leihau costau yn cynyddu, sy'n arwain at gynnydd yn nifer y staff ysgol sy'n gadael cyflogaeth y Cyngor. Mae eto'n risg sylweddol na fydd yr arian wrth gefn o £300k yn ddigon i gwrdd â'r costau;
- **Premiwm y Dreth Gyngor** - Yn ystod blwyddyn gyntaf y premiwm, gosodwyd y sail dreth ar 70% o'r eiddo a restrwyd. Yn ystod 2017/18 mae nifer y cartrefi gwag sy'n denu premiwm wedi gostwng ond nid yw nifer yr ail gartrefi sy'n denu'r premiwm wedi lleihau. Yng ngoleuni hyn, cynyddwyd canran yr eiddo a gynhwyswyd yn y sail dreth i 80%. Mae perygl y gall trethdalwyr gymryd camau i sicrhau nad ydynt bellach yn atebol am y premiwm a bod nifer yr eiddo gwirioneddol sy'n talu'r premiwm yn disgyn islaw'r ffigwr sydd wedi ei gynnwys yn y sail dreth. Fodd bynnag, byddai angen peidio codi premiwm ar gyfwerth â dros 500 o eiddo Band D i incwm y Cyngor ostwng yn is na'r gyllideb ac, o ganlyniad, ystyrir bod y risg hon yn isel iawn.

8.4. Ar ôl ystyried yr holl risgiau a nodir uchod a'r camau lliniaru, mae'r Swyddog Adran 151 o'r farn bod y cyllidebau'n gadarn ac y gellir eu cyflawni.

9. PWYLLGOR SGRIWTINI

9.1. Rhoddwyd ystyriaeth pellach i osod cyllideb 2018/19 gan y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn ei gyfarfod ar 5 Chwefror 2018.

9.2. Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Sgriwtini â oedd yn amlinellu cyd-destun y broses o osod cyllideb 2018/19 ynghyd â materion allweddol a chwestiynau i Sgriwtini werthuso'r cynigion cyllideb terfynol yng ngoleuni canlyniadau'r ymgynghoriad cyhoeddus diweddar. Mae'r adroddiad hwn hefyd yn ymgorffori'r dogfennau canlynol :-

- Adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth Adnoddau ar y Cynllun Ariannol Tymor Canol a'r gyllideb refeniw arfaethedig ar gyfer 2018/19. Rhoddodd ddatganiad a'r y sefyllfa ar ystyriaethau ariannol allweddol oedd wedi dylanwadu sut siapwyd cynigion y gyllideb derfynol.
- Adroddiad y Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Pherfformiad sy'n crynhoi negeseuon allweddol yr ymgynghoriad cyhoeddus diweddar ar gynigion cyllideb 2018/19 yr Awdurdod.

- Adroddiad Panel y Dinasyddion a'r Cyngor Ieuencid (Llais Ni) ynglŷn a'u rhan o ran gwella ymgysylltiad y cyhoedd â Sgriwtini.

9.3 Ar ôl ystyried a thrafod y wybodaeth a gyflwynwyd ar ffurf ysgrifenedig ac ar lafar i'r cyfarfod, ac o ystyried y farn a gyflwynwyd gan ymatebwyr i'r ymgynghoriad cyhoeddus ar y cynigion cyllideb 2018/19, ar ddinasyddion, PENDERFYNODD y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol i : Gefnogi ac i argymhell i'r Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 19 Chwefror 2018 y cynigion cyllideb referniw gyflwynwyd, yn seiliedig ar gynnydd yn y Dreth Gyngor o 5% i gynnwys cynnydd o 1% wedi'i neilltuo ar gyfer gofal cymdeithasol.

10. Y GYLLIDEB ARFAETHEDIG A LEFEL Y DRETH Y CYNGOR

10.1 Ar ôl ystyried yr arian sydd ar gael a'r cynnydd yn yr AEF ers llunio'r cynigion cychwynnol ar gyfer y gyllideb, ar ôl ystyried canlyniadau'r broses ymgynghori ac ymateb y Pwyllgor Sgriwtini, mae'r Pwyllgor Gwaith wedi diwygio ei gynnig terfynol ar gyfer y gyllideb ac mae'n cynnwys y newidiadau canlynol :-

- Bod y gyllideb ddisymyd ar gyfer 2018/19 ar ôl caniatáu ar gyfer arbedion arfaethedig o £3.315m, yn £129.373m.
- Gwneud yr addasiadau canlynol i'r cynigion arbedion: -
 - 1)** Peidio a gweithredu'r gostyngiad o £563k yn 2018/19 yn y gyllideb a ddirprwywyd i'r ysgolion. Bydd toriad o £490k yn y gyllideb fel y cytunwyd fel rhan o gyllideb 2017/18 ond caiff ei gyllido o gronfeydd wrth gefn a bydd ysgolion hefyd yn wynebu gostyngiad o £100k yn y gyllideb ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol a gostyngiad o £275k yn y Grant Gwella Addysg. Mae'r Pwyllgor Gwaith o'r farn y bydd toriad ychwanegol o £563k yn anodd i ysgolion ei weithredu yn y tymor byr.
 - 2)** Ni fydd y cynnydd arfaethedig o £10 y flwyddyn ar gyfer y cynllun seddau gwag yn cael ei weithredu ar hyn o bryd. Mae angen rhagor o waith i wella'r broses dalu a chaniatáu mwy o hyblygrwydd i rieni ynghylch sut y telir y ffi.
 - 3)** Ni wneir unrhyw ostyngiad yn lefel yr arian grant ar gyfer grwpiau cymunedol. Bydd effaith y gostyngiad yn sylweddol ar y grwpiau yr effeithir arnynt o gymharu â'r arbediad cyffredinol i'r Cyngor.
 - 4)** Peidio â gweithredu'r gostyngiad o £100k yn y gyllideb gwaith atgyweirio a chynnal. Mae'r Adain Eiddo yn gweithio i leihau costau trwy gyflogi staff mewnol i ymgymryd â'r gwaith yn hytrach na chyflogi contractwyr allanol. Mae angen asesu effaith y newidiadau hyn cyn gwneud unrhyw ostyngiadau pellach yn y gyllideb.
 - 5)** Gohirio cau'r 2 gegin yng nghartrefi preswyl y Cyngor hyd nes bydd rhagor o waith wedi ei wneud i sefydlu costau sefydlu'r cynnig.
- Mae hyn yn lleihau cyfanswm gwerth y cynigion arbedion i £2.522m (mae rhestr lawn ynghlwm yn Atodiad 3).
- Dyrannu cyllid ychwanegol i gwrdd â phwysau ar gyllidebau fel a ganlyn: -

- 1 Bod y cyllid a gynhrychir gan y cynnydd o 0.8% yn y Dreth Gyngor (e.e. uwch na'r cynnig cychwynnol o 4%) yn cael ei ddyrannu i'r Gwasanaethau Plant fel cyfraniad tuag at y cynnydd yn y costau a wynebir gan y gwasanaeth oherwydd cynnydd yn y nifer o blant sy'n derbyn gofal. Mae hyn yn cynyddu'r gyllideb £268k.
 - 2 Dyrannu £72k i ariannu'r gost o gynnal Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018.
 - 3 Dyrannu £50k ar gyfer 2018/19 yn unig i ariannu costau paratoi cais Twf Rhanbarthol Gogledd Cymru. Asesir yr angen am gyllid pellach yn ystod 2018/19.
 - 4 Dyrannu £37k i'r prosiect STEM ar gyfer y cyfnod 2018/19 i 2021/22, yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor Gwaith ar 29 Ionawr 2018.
 - 5 Dyrannu £180k ychwanegol i'r gyllideb Gwastraff i wneud iawn am y gostyngiad yn y Grant Amgylchedd Sengl. Caiff y swm hwn ei addasu os yw'r gostyngiad yn y grant yn llai na £180k.
- Cynnydd o 4.8% yn y Dreth Gyngor yn 2018/19 sydd yn codi Band D y Dreth Gyngor £52.20 i £1,140.21.
 - Bod y cyfan o unrhyw falans sydd raid wrtho i gydbwysu'r gyllideb yn cael ei ychwanegu i'r gronfa hapddigwyddiadau gyffredinol.

10.2 Mae Tabl 8 isod yn crynhoi'r symudiad yng nghyllideb 2018/19 gan gymryd i ystyriaeth y cynigion a nodir yn mharagraff 10.1 uchod.

Tabl 8
Gofynion o ran y Gyllideb ac ariannu yn 2018/19

Gofynion Cyllideb	£ 'm	£ 'm
Cyllideb Derfynol 2017/18		126.157
Taliadau a ymrwymwyd a Chwyddiant		6.180
Cyllideb ddisymyd ar 6 Tachwedd 2017		132.337
Addasiadau i'r Gyllideb Ddisymyd - gweler Tabl 2		0.348
Cyllideb Ddisymyd ar 19 Chwefror 2018		132.685
Cynigion Arbedion Terfynol Posib - gweler Tabl 3 a 4		(3.315)
Gofynion Cyllideb Diwygiedig Ar ôl Arbedion		129.370
Cynigion Terfynol ar gyfer y Gyllideb - paragraff 10.1		
Addasiad i'r cynigion arbedion terfynol	0.793	
Cyllid ar gyfer pwysau ychwanegol ar y gyllideb	0.707	
		1.500
Y Gofynion Cyllidebol Terfynol Arfaethedig		130.870
Ariennir gan:		
Grant Cymorth Refeniw	73.238	
Trethi Annomestig	22.574	
Cyfanswm AEF		95.812
Y Dreth Gyngor (yn cynnwys Premiwm)		35.133
Cyfanswm Cyllid		130.945
Balans ar gyfer y Gronfa Hapddigwyddiadau Gyffredinol		0.075

10.3 Fel rhan o gyllideb 2017/18, gohiriwyd £490k o arbedion cyllideb o gyllideb ysgolion ddirprwyedig am flwyddyn, ynghyd â phenderfyniad ar sut i ddyrannu'r arbedion ar draws y tri sector ysgol. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith i ystyried sut i ddyrannu'r arbedion. Yr opsiynau canlynol ar sut i ddyrannu sydd ar gael:-

- Yn seiliedig ar cyllideb ysgolion dirprwyedig 2018/19. Buasai hyn yn dyrannu'r arbedion fel a ganlyn:- £257,640 i'r Sector Cynradd, £212,320 i'r sector Uwchradd, £20,040 i'r Sector Arbennig.
- Yn seiliedig ar lefel y balansau ysgolion ar 31 Mawrth 2017 (ffigwr olaf). Byddai hyn yn dyrannu'r arbedion fel a ganlyn:- £399,940 i'r Sector Cynradd, £53,460 i'r Sector Uwchradd, £36,600 i'r Sector Arbennig.
- Cyfartaledd y 2 ddull welir uchod. Byddai hyn yn dyrannu'r arbedion fel a ganlyn:- £328,790 i'r Sector Cynradd, £132,890 i'r Sector Uwchradd a £28,320 i'r Sector Arbennig.
- Neilltuo'r holl arbedion i'r Sector Cynradd, o gofio bod y sefyllfa ariannol rhan fwyaf o ysgolion yn y sector hwn yn iachach na'r Sector Uwchradd.

11. ASESIAD O'R EFFAITH AR GYDRADDOLDEB

11.1. Wrth ddarparu ei wasanaethau, mae'n rhaid i'r Cyngor fod yn ymwybodol o'i ddyletswyddau o dan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 i asesu effaith penderfyniadau ariannol allweddol ar grwpiau gwarchoddedig a rhaid rhoi sylw dyledus i ganlyniad asesiadau o'r fath.

11.2. Fel rhan o'r broses o osod cyllideb 2018/19, gofynnwyd i wasanaethau gynnal asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb cychwynnol o effaith y cynigion hynny ar y rheini y mae'r Rheoliadau yn berthnasol iddynt. Cynhelir yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb gan ddefnyddio templed safonol sy'n sicrhau cysondeb ar draws y Cyngor. Bydd angen i'r gwasanaethau fonitro'n ofalus unrhyw gynigion sy'n debygol o gael effaith sylweddol.

11.3. Mae'r Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer y prif gynigion arbedion sy'n effeithio ar gwsmeriaid a chleientiaid ynghlwm yn Atodiad 5 (cyfeirir ato fel EIA 1 i EIA 10).

12. DIWEDDARU'R STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOL

12.1 'Roedd y cynigion cyllidebol cychwynnol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 6 Tachwedd 2017 yn seiliedig ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canol a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Medi 2017 (gweler Tabl 1). 'Roedd y strategaeth yn amcangyfrif y byddai gostyngiad o 2% yn yr AEF yn 2018/19 ac y byddai cynnydd o 4% yn y Dreth Gyngor.

12.2 Bu cynnydd o 0.7% yn yr AEF yn sgil y setliad gwirioneddol ac mae hynny wedi cael effaith sylweddol ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canol. Nid yw'r sefyllfa'n unigryw i Ynys Môn ac 'roedd mwyafrif Cyngorau Cymru wedi cynllunio ar gyfer toriad sylweddol yn yr AEF ond mae'r AEF wedi cynyddu i 13 o'r 22 Cyngor mewn termau arian parod.

12.3. Mae ceisio amcangyfrif newidiadau yn yr AEF yn y dyfodol yn anodd a bydd llawer yn dibynnu ar berfformiad economi'r DU ar ôl Brexit. Mae Llywodraeth y DU wedi diwygio eu polisi cyllidol ac nid yw bellach yn darged i glirio diffyg cyllidebol y DU erbyn 2020 ond, os yw twf economaidd yn is na'r disgwyl, yna gallai hyn arwain at doriadau pellach i gyllideb gyffredinol Llywodraeth Cymru. Bydd y diogelwch a roddir gan Lywodraeth Cymru i feysydd gwariant eraill o gymharu â Llywodraeth leol hefyd yn cael effaith sylweddol ar lefel y setliad ar gyfer llywodraeth leol yn y dyfodol.

- 12.4. Nododd y setliad dros dro y gellid bod gostyngiad o hyd at -1.5% yn y setliad ar gyfer llywodraeth leol yn 2019/20, er na chaiff hyn ei ailadrodd yn y setliad terfynol. Mae'r setliad terfynol yn nodi y bydd £20m ychwanegol ar gael yn 2019/20 ond nid yw'n eglur a yw hyn ar ôl y gostyngiad o 1.5% ynteu a yw'n disodli'r bwriad i wneud gostyngiad o 1.5%.

Mae Tabl 9 yn dangos y sefyllfa waethaf gyda thoriadau sylweddol yn yr AEF ar gyfer 2019/20, dim newid yn yr AEF yn 2020/21 a chynnydd o 0.5% yn 2020/21. Amcangyfrifir cynnydd o 3% yn y costau tâl yn 2019/20 ac yna 2% yn y 2 flynedd ddilynol. Amcangyfrifir y bydd chwyddiant tua 2% ym mhob un o'r 3 blynedd. Mae'r model hwn yn tybio y bydd cynnydd o 4% yn y Dreth Gyngor bob blwyddyn.

Tabl 9
Strategaeth Ariannol Tymor Canol 2019/20 - 2021/22 (Senario Waethaf)

	2019/20 £ 'm	2020/21 £ 'm	2021/22 £ 'm
Cyllideb Refeniw Net a ddygwyd ymlaen (ar ôl addasu ar gyfer defnyddio cronfeydd wrth gefn)	130.95	131.26	133.11
Pwysau ar y Gyllideb a chwyddiant	3.25	3.31	3.27
Cyllideb Ddiwygiedig	134.20	134.57	136.38
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	(94.37)	(94.37)	(94.85)
Y Dreth Gyngor	(36.89)	(38.74)	(40.67)
Cyfanswm Cyllid	(131.26)	(133.11)	(135.52)
Yr Arbedion y byddai eu angen	2.94	1.46	0.86

- 12.5. Mae Tabl 10 yn dangos senario mwy optimistaidd lle mae cynnydd o 0.5% yn yr AEF am y cyfnod o dair blynedd. Mae'r holl ragdybiaethau eraill yr un fath.

Tabl 10
Strategaeth Ariannol Tymor Canol 2019/20 - 2021/22 (Senario Optimistaidd)

	2019/20 £'m	2020/21 £'m	2021/22 £'m
Cyllideb Refeniw a ddygwyd ymlaen (ar ôl addasu ar gyfer defnyddio cronfeydd wrth gefn)	130.95	133.18	135.51
Pwysau ar y Gyllideb a chwyddiant	3.25	3.31	3.26
Cyllideb Ddiwygiedig	134.20	136.49	138.77
Cyllid Allanol Cyfun (AEF)	(96.29)	(96.77)	(97.26)
Y Dreth Gyngor	(36.89)	(38.74)	(40.67)
Cyfanswm Cyllid	(133.18)	(135.51)	(137.93)
Yr Arbedion y byddai eu hangen	1.02	0.98	0.84

- 12.6. Bydd y Strategaeth Ariannol Tymor Canol yn cael ei diweddarau a'i chyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith wrth i wybodaeth am setliadau yn y dyfodol ddod yn fwy eglur.

13. ARGYMHELLION

- 13.1. Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r cynnig ar gyfer y gyllideb derfynol fel y nodir ym Mharagraff 10 i gyfarfod llawn y Cyngor ar 28 Chwefror 2018.

Ymateb i Gynigion Cychwynol ar gyfer Cyllideb y Pwyllgor Gwaith – 2018/19**CYNGOR SIR YNYS MÔN****Ionawr 2018****Dadansoddwr – Alwyn Williams, Dadansoddwr Perfformiad****Awdur – Gethin Morgan, Rheolwr Cynllunio Busnes, Rhaglen a Perfformiad****Pennaeth Gwasanaeth – Scott Rowley, Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol****1. Rhagarweiniad**

- 1.1. Ymgynghorodd y Cyngor yn ddiweddar ar gynigion cyllidebol cychwynol y Pwyllgor Gwaith rhwng 7 Tachwedd a 29ain Rhagfyr, 2017. Roedd y cynnod ymgynghori o 7 wythnos yn canolbwyntio ar oddeutu 40 o gynigion.
- 1.2. Allbwn y broses gyllidol blynyddol oedd y cynigion arfaethedig yma. Cawsant eu cyflwyno gan y gwasanaethau yn ystod tymor yr Hydref pan fu iddynt hefyd gael eu herio a'i cytuno i bwrpas ymgynghori gan Aelodau Etholedig pob grwp gwleidyddol y Cyngor.
- 1.3. Rhannwyd y cynigion i mewn i'r themau canlynol fel yr amlinellir isod, sef:
 - Rhoi'r gorau i neu drosglwyddo gwasanaethau
 - Trawsnewid Gwasanaeth neu newid y ddarpariaeth
 - Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol
 - Codi mwy am rai o'r gwasanaethau rydym yn ei ddarparu
 - Lleihau a rhesymoli niferoedd o staff
 - Gostyngiad yng nghostau ysgolion
 - Beth yw eich barn ar y codiad arfaethedig o 4% yn nhreth Cyngor ac ydych yn fodlon talu 1% yn ychwanegol i ddefnydd gwarchod gwasanaethau cymdeithasol
- 1.4. Ystyriwyd amrywiaeth helaeth o arbedion lle'r oedd yr her a chytundeb fewnol wedi arwain at gynigion oedd yn amrywio o faterion parthed cau cartref preswyl Plas Penlan wedi agor Hafan Cefni, toriadau i'r grantiau diwylliant, cynyddu'r ffioedd bws ysgol a chynyddu rhai ffioedd parcio ar draws yr Ynys.
- 1.5. Marchnatwyd y cynigion yma mewn nifer o ffyrdd;
 - 1.5.1. Sesiwn briffio i'r wasg lleol
 - 1.5.2. Datganiadau ac erthyglau yn y wasg
 - 1.5.3. Cyhoeddiad o'r cynigion ar dudalen cartref gwefan y Cyngor Sir
 - 1.5.4. Defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol Twitter, Facebook i'w hyrwyddo i ystod mwy eang o drigolion

1.5.5. E-byst perthnasol yn tynnu sylw a gwahodd trigolion i drafodaethau pwrpasol

1.5.6. Cyfweiliad gan yr Arweinydd ar MônFM yn hybu'r ymgynghoriad a'i gynnwys

Roedd pob un o'r sianeli uchod wedi'u hanelu at hysbysu ac ennyn brwdfrydedd dinasyddion a staff i ymgysylltu ac ymateb i'r cynigion cychwynol.

1.6. Gofynnwyd i ddinasyddion, partneriaid a staff ymateb i'r ymgynghoriad drwy wahanol ddulliau gan gynnwys:

- Arolwg ar-lein ar ein gwefan
- E-bostio neu
- Ysgrifennu atom ar y ffurf traddodiadol o lythyr drwy'r post

1.7. Yn ogystal â'r uchod, cynhaliodd y Cyngor:

- Sesiwn grŵp ffocws ar gyfer pobl ifanc o dan 25 oed yn Siambr y Cyngor a sesiynau pellach yn yr ysgolion uwchradd David Hughes, Amlwch, Bodedern, a Chaergybi
- Sesiwn a gynhaliwyd yn y Cyngor ar gyfer nifer o partneriaethau fel yr Heddlu, Gwasanaeth Tan, Iechyd, Cynghorau Tref a Chymuned, cyrff y 3ydd Sector ac asiantaethau arall.
- Sesiwn gyda Prifathrawon ac Uwch Reolwyr ysgolion yr Ynys ar y 26ain o Hydref, 2017 ac wedi hynny ar y 17eg o Ionawr, 2018
- Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned ar y 21ain o Dachwedd, 2017

Roedd yr ymgynghoriad eleni yn dilyn digwyddiadau ymgynghori tebyg a gynhaliwyd dros y blynyddoedd diwethaf ond rhoddwyd mwy o bwyslais eleni ar feithrin ymateb electroneg drwy'n defnydd helaeth o'r cyfryngau cymdeithasol.

Yn ogystal a hyn hefyd ac yn wahanol i'r llynedd, am y tro cyntaf eleni bu inni ofyn am farn ein trigolion ynglyn a lle y gallwn gynyddu ein hincwm neu wneud arbedion pellach dros y blynyddoedd i ddod. Bwriad hyn oedd I ennyn trafodaeth gyda'n trigolion a'n cymunedau ar y materion dan sylw.

Rydym wedi derbyn ystod eang o syniadau mewn ymateb i cwestiwn hyn ac mae'r mwyafrif wedi eu cynnyws fel Atodiad A. i'r adroddiad hwn.

Argymhellir bod y syniadau hyn yn cael eu trafod ymhellach gan y Panel Cyllid Sgrwtini fel rhan atodol i'r broses presennol i weld os oes lle i'w derbyn fel syniadau gwirioneddol ar gyfer y blynyddoedd sydd i ddod.

2. Canfyddiadau

2.1. Roedd yr ymateb i'r cynigion cyllidebol cychwynol ar gyfer 18/19 dros cyfnod o 7 wythnos yn weddol gadarnhaol. Mae oddeutu 700 o ymatebion wedi'i dderbyn eto eleni ar draws yr amryw sianelau a amlinellwyd uchod gydag ymatebwyr yn ymgysylltu ar draws pob dull.

- 2.2. Y ffordd fwyaf llwyddiannus o gasglu ymatebion eto eleni oedd yr arolwg ar-lein gyda oddeutu 47% yn ymatebdrwy'r sianel yma. Mae hyn yn llai na'r un ymateb llynedd ond gwelwyd cynnydd eleni yn ein ymatebion drwy lythyr ac e-byst. Roedd yr ymatebion hyn yn ymwneud a dau fater penodol.
- 2.3. Derbyniwyd ymatebion gan gyrff tebyg I gynghorau tref, cyrff llywodraethu ysgolion, plant ysgolion, athrawon, a thrigolion eraill na ellid eu grwpio i unrhyw grwp penodol.
- 2.4. Fel y llynedd, rydym hefyd wedi medru casglu'r 'reach' a'r ymgysylltiad a wnaethpwyd fel Cyngor drwy'r cyfryngau cymdeithasol. Drwy hyrwyddo'r ymgynghoriad drwy'r cyfryngau hyn bu inni gyrraedd oddeutu 57,000+ o bobl. (6,000+ o bobl drwy posts Cymraeg a 51,000+ o bobl drwy'n posts Saesneg).
- 2.5. Bu inni 'bostio'r ymgynghoriad ar y cyfryngau cymdeithasol nifer o weithiau dros y cyfnod dan sylw (7 wythnos).
- 2.6. Nid yw'r ffaith ein bod wedi cyrraedd cynifer yn cadarnhau eu bod wedi ymweld a'r dudalen ymgynghori ei hun ar y we ond maen't heb os yn dangos bod y niferoedd hyn yn ymwybodol o'r ymgynghoriad oedd wrth waith.
- 2.7. Yn wir, o'r wybodaeth dadansoddol sydd gennym, gweler fod cyrhaeddiad y gwaith marchnata ar y cyfryngau cymdeithasol eleni wedi golygu ymgysylltiad cryf gydag oddeutu 1,600 o unigolion a fu yn ymweld a'r ymgynghoriad ar ein safle gwe.
- 2.8. Mae'r pwynt hyn yn cael ei ategu yn y niferoedd a ymwelodd a'n safle we corfforaethol yn ystod y cyfnod a'r tarddiad daearyddol hynny o'r unigolion oedd yn ymweld a'r arolwg o wledydd megis –
 - 2.8.1. Unol Daliaethau America
 - 2.8.2. Sbaen
 - 2.8.3. UAE
 - 2.8.4. Twrci
 - 2.8.5. De Affrica.
- 2.9. Wedi dweud hynny roedd mwyafrif yr ymweliadau i'n gwefan gan unigolion o'r Deyrnas Unedig (dros 1,500).
- 2.10. Beth ellid nodi eleni yn ogystal yw'r ffaith ein bod wedi cyrraedd aelwydydd yn y pentrefi a trefi canlynol fel rhan o'r ymgynghoriad – Caergybi, Llangefni, Amlwch, Porthaethwy, Niwbwrch, Fali, Gaerwen, Beaumaris, Benllech, Llandegfan, Bodedern, Pentraeth, Gwalchmai, Rhosneigr, Moelfre, Bodorgan, Caergeiliog, LLanfachraeth, Llanddona, Llangoed, Llangristiolus, LLanfaelog, Llanfechell, Aberffraw, Marian-glas.
- 2.11. Mae hyn yn galonogol I'w nodi a pe gellid defnyddio'r ystadegyn hyn i dybio bod yr ymatebion a dderbynwyd wedi dod o'r trawsdoriad yma, gellid nodi bod yr ymateb wedi bod yn draws-sirol gyda safbwyntiau'r gwahanol gymunedau wedi'i derbyn.

3.3.2. *Parthed yr ymateb gan y rhai sydd yn ymwneud a'r byd addysg daeth yn glir fod yr argymhelliad cyntaf (1) yn un sydd yn gwbl annerbynniol. Nodwyd pwyntiau tebyg I'r canlynol –*

- Education should be the number one concern for any authority and should be protected as a priority.
- Absolutely not. Do you not think schools have taken enough of a beating? Have you ever worked as a teacher?.....scrap this idea now, unethical and immoral
- This is simply a textbook 'pass the buck' move that will see schools enter a new period of severe crisis. I do not support it.
- Mae'r disgrifiad o arbediad ar gyfer dewis 1 yn gamarweiniol I bobl lleig – toriad ydyw I bob cyfrif.....rydym mewn sefyllfa argyfyngus. Mae gwynebu costau ychwanegol yn gwbl amhosib. Mae safonau a natur y gynhaliath eisoes yn dioddef.
- The Schools are stretched as it is.....schools should most definitely not be facing additional costs from their slim budgets.
- Arbediad cyntaf yn gwbl warthus! Man a man I chi gau holl ysgolion Môn, gwarth!

3.3.3. *Ond o safbwynt yr agwedd cadarnhaol i'r cynigion gwelwyd ymatebion tebyg i'r canlynol –*

-the schools reduction in cost should be much more radical and there should be a real emphasis on transforming schools across the island, which should extend to secondary schools.....
- Both are sensible
- Seems fair perhaps more PTA's could encourage parents to volunteer their time to help with school repairs (depending on their skills)
- Hardly anyone is getting pay awards these days so the school budget should be maintained at existing levels. The school service isn't improving therefore it's only natural that pay awards should be frozen.....

3.3.4. Yn fras felly, tra bod rhai yn erbyn y fath newid / lleihad, ceir rhai sydd hefyd o blaid. Parthed ymateb gan yr ifanc, roedd yn amlwg fod yna ymdeimlad o rwystredigaeth gydag amryw un o'r grwpiau ffocws yn cydnabod nad oedd ysgolion yn cael tegwch, na ddylid dorri'r cyllidebau presennol a rhoddwyd yr engrafft ymlaen gan un grwp mai nhw oedd wedi gorfod paentio'r ysgol ar benwythnosau yn y gorffennol. Nodwyd fod angen buddosddiad mewn technoleg mewn ysgolion uwchradd, nid toriadau pellach.

3.3.5. Fel y sylwer, nid yw'n fater ddu a gwyn ac ymddengys o'r ymateb bod ystod eitha' eang I'r ymateb.

3.3.6. Parthed yr ail-bwynt a'r argymhelliad i ddatganoli mwy o arian I'r ysgolion - roedd hwn hefyd yn faes lle roedd ymateb ffraeth yn dangos safbwyntiau gwahanol. Noder ar y pwynt yma fod hwn yn argymhelliad a wnaed ar y cyd rhwng yr Awdurdod a'r Panel Cyllid Ysgolion sydd yn cynnwys Prifathrawon.

3.3.7. Cafwyd ymateb tebyg i'r canlynol –

- If there is money in the budget for repairs etc then I agree with pt 2
- Cytuno efo datganoli mwyI'r ysgolion gan y gallwn gael prisiau tecach sydd ddim yn cael eu chwyddo gan bod cwmnïau yn gwybod mai'r Cyngor sy'n talu
- This may have merit, but only where schools are genuinely free to choose the contractors / materials that meet best-value criteria.....
- This sounds good but would be totally ineffective as the schools do not have the in-house skills to do this task properly.
- Could would – with parents from schools communities fundraising for repairs.
- Amddifadedd o gyfrifoldeb fyddai datganoli.....fel Prifathro rwy'n gweithio dros 60awr.....fydd na fwy o bres i ni gyflogi rheolwyr busnes??
- Use Education and school reserves for maintenance, surely that's what it's there for?
- Os ydych o'r farn y gellid arbed £100,000 drwy ddatganoli cyllid cynnal a chadw I ysgolion mewn blwyddyn felly mae camweinyddu difrifiol wedi bod ers blynyddoedd.....

3.3.8. Yn ychwanegol i'r hyn sydd wedi ei nodi eisoes, noder hefyd fod yr Awdurdod wedi derbyn llythyr gan ranbarth Ynys Môn o'r Undeb Addysg Cenedlaethol. Mae'r ymateb yma yn datgan ac yn ein hatgoffa o'n cyfrifoldebau statudol i wireddu cynydd mewn cyflog i athrawon ac yn tynnu sylw at y ffaith / tensiwn bod rhai ysgolion yn mynd I fod mewn sefyllfa cryfach nag eraill I wneud hyn fel rhan o'r trafodaethau. Maent yn tynnu sylw tuag at bwyntiau ehangach ym mhapurau'r gyllideb sydd yn cydnabod y cyfrifoldebau hynny gan dynnu sylw at y pwynt os all buddsoddiad gael ei roi I'r ysgolion hynny sydd falle mewn anhawsterau ariannol o fedru delio ar mater y byddent yn teimlo y gallent gefnogi'r arbediad.

3.3.9. I gloi felly ar y gostyngiad mewn costau ysgolion, ymddengys bod yna gydbwysedd amlwg gyda rhai yn erbyn a rhai o blaid. Mae'r drafodaeth uchod yn dangos 'chydig o'r tensiynau hynny.

3.4. **Lleihau'r Niferoedd o staff** – lle roedd 6 cynnig yn cael ei argymhell ac yn amrywio o

- gyfuno swyddi yn y gwahanol adrannau I greu un swydd,
- I leihau'r nifer o swyddi yn yr adran Eiddo I
- ddileu swyddi yn gyfangwbl yn y gwasanaethau Adnoddau a Trawsnewid

3.4.1. Cyfanswm y gostyngiad hyn oedd £347,000

3.4.2. Roedd yr ymatebion I'r thema hyn yn fwy cadarnhaol na'r gweddill gyda falle mwy o bwyslais yn cael ei roi ar gyfundeb gyda'r toriadau yn hytach nag anghytundeb er bod rhai yn cwestiynu effaith y fath o newidiadau.

3.4.3. Derbynwyd sylwadau tebyg I'r canlynol –

- Very surprised that there are not substantially more opps for staff reductions
- Os am redeg y Cyngor fel busnes rhaid gweithredu'r uchod I gyd
- This makes economic sense as if posts are not filled then why do we need the specific role
- Certainly manager posts should be amalgamated and salaries capped.

3.4.4. Er yr ymateb cadarnhaol hyn, roedd yna ymdeimlad fod angen cadw golwg ar bwysau staff oedd yn gorfod cymryd y baich ychwanegol / cwestiynu os oedd y fath leihad yn ‘short sighted’ yn enwedig ym Mhriffyrdd / Cynllunio o gofio’r pwysau ychwanegol fydd yn dod ein ffordd gyda datblygiadau Wylfa ayyb ac yn holi os oes modd rhoi targedau ariannol pendol I rai I alluogi cynnydd mewn incwm a parhad swyddi penodol.

3.5. **Codi mwy am rai o’r gwasanaethau rydym yn ei ddarparu yw’r thema nesaf** – 9 o argymhellion yn cael eu cynnig yma ac yn amrywio o –

- Cynyddu incwm I’r Oriel drwy roi mwy o bwyslais a rei farchnata
- Cynyddu’r ffioedd bws o 10% (£12) ar gyfer tocynnau cws a’r cynlun seddi gwag
- Cynyddu rhai ffioedd parcio ar draws yr Ynys
- Cynyddu ffioedd clwb gofal boreol o 75c I £1

3.5.1. Cyfanswm y thema hyn oedd £142,000 ac roedd yr ymateb yn fwy cytbwys nag a ragdybwyd yn wreiddiol er bod yna ymdeimlad rhwystredig yn dod drwyodd gan nifer. Cafwyd ymatebion tebyg i’r canlynol –

- Value for money should be considered if intending to increase fees
- Proposals seem fair and wouldn’t overtly affect my family
- These proposals seem very unfair to the poor
- Credaf fod cost cludiant uwchradd yn ddrud fel ag y mae. Ni ddylid cosbi pobl ifanc sydd yn mynd I’w hysgol dalgylch ac yn byw o fewn 3 milltir I’w hysgol.

3.5.2. Er hyn roedd rhai yn nodi nad oedd y cynnydd mewn costau bws yn deg ac roedd yr ymdeimlad yma yn cael ei gydnabod yn y cyfarfodydd amrywiol a gafwyd fel rhan o’r broses eleni. Nid oedd yn dod drosodd fel cynydd lle roedd ymdeimlad cryf yn y fforymau hynny ond roedd cydnabyddiaeth y byddai teuluoedd yn gwthio ‘nol ar y fath gynnydd pe bai’n cael ei wireddu ac y dylid disgwyl hynny pe bai cytundeb iddo gan y Pwyllgor Gwaith / Cyngor.

3.5.3. Roedd y farn yma yn cael ei adlewyrchu gan yr ifanc hefyd ac roedd y grwp yma yn nodi nad yw’r gwasanaeth ar hyn o bryd ‘up to scratch’ gyda nhw’n teimlo bod y bysus yn hen, yn aml yn hwyr a dim dealltwriaeth gan yr ysgol na’r dreifwyr yr effaith hynny arnynt os oeddent yn hwyr. Er hyn, roedd grwp bychan o’r ifanc yma yn gweld falle bod lle i fanteision ar ddefnyddio direct debit i dalu’r gost fel y gellid ei wneud yn fwy cyson drwy’r flwyddyn yn hytrach na un taliad mawr. Teimlad cyffredin ar hyn o bryd oedd bod y broses ddim yn cael ei wiethredu, ei reoli na’i fonitro’n effeithiol.

3.5.4. Yn ychwanegol i hyn, roedd peth anfodlonrwydd gyda y syniad o godi’r ffioedd parcio ar draws yr Ynys gan yr oedd ymdeimlad y byddai’n lladd ein trefi ac yn ei wneud yn anodd iawn I nifer fedru fforddio ymweld a nhw yn rheolaidd. Roedd barn lleiafrifol yn bodoli hefyd yn cydnabod nad yw prisiau parcio Ynys Mon yn cyd-fynd ag ardaloedd twristaidd eraill o gwmpas y Deyrnas Unedig ac y dylid ei gynyddu I gyfateb a’r ardaloedd hynny.

3.6. **Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredinol** yw'r thema nesa sydd yn cynnwys 5 o gynigion gyda gwerth o £1,135,000.

3.6.1. Mae'r thema hyn yn cydnabod ymateb gwahanol I'r rhai blaenorol lle roedd ymateb cytbwys a dwy ochrog.

3.6.2. Yn wir, mae'r ymateb I'r thema hwn wedi ei lywio gan ymateb eitha' caled yn erbyn y cynnig o doriadau pellach I grantiau diwylliant I fudiadau megis Ucheldre, papurau bro a Chwmni'r Fran Wen.

3.6.3. Roedd yr ymateb hwn yn niferus gyda'n agos i gant (100) o e-byst wedi ei derbyn dros gyfnod y Nadolig yn gwrthod derbyn y cynnig hwn gydag amryw un yn nodi pwysigrwydd y grantiau hynny I ddiwylliant yr ardal a'n iaith a'r angen nid yn unig i'w warchod ond falle edrych ar y cyfleon sydd yn bosib i'w gynyddu.

3.6.4. Roedd grwpiau'r ifanc yn cydnabod y byddai toriad o'r fath yn effeithio ar y genhedlaeth hyn.

3.6.5. Mae'r ymdeimlad wedi bod mor amlwg yn erbyn y cynnig yma mae'r Arwienydd wedi cysylltu'n ol ar ffurf e-bost gyda'r mwyafrif I'w hysbysu o'r camau nesaf a'r ffaith bod y Pwyllgor sgrwtini yn trafod y mater ynghyd a'r Pwyllgor Gwaith cyn bod penderfyniad yn cael ei wneud gan y Cyngor ddiwedd mis Chwefror.

3.6.6. Nid oes ymdeimlad cryf yn ebyn nac o blaid y gweddill ond roedd yn galonogol clywed gan y grwp ffocws partneriaethol y dylsa bod cyfleoedd pellach i gyd-weithio ar faterion cysylltiedig fydd o ganlyniad o fudd i'r Cyngor a'r sefydliadau eraill.

3.7. **Trawsnewid Gwasanaeth neu newid y ddarpariaeth** oedd yn thema gafodd lawer o ymatebion yn gwrthwynebu un o'r cynigion perthnasol ar ffurf ymateb traddodiadol (llythyr).

3.7.1. Roedd y cynigion oedd yn berthnasol I'r thema yma yn amrywio o cyflogi plymar mewnol I leihau costau isgontractwyr, I leihau'r gyllideb ar gyfer costau cynnal a chadw goleuo strydoedd I gwella rheolaeth a defnydd mwy effeithlon gwahanol swyddogaethau ynghyd a cydweithio gyda'r darparwyr cerdd presennol I ddarparu gwersi mewn ffordd sy'n lleihau'r costau rheoli.

3.7.2. Cyfanswm yr arbedion arfaethedig yma oedd - £326,000.

3.7.3. Roedd yr ymatebion I'r mwyafrif o'r cynigion dan sylw yma yn gytbwys hefyd gyda nifer yn cefnogi tra bod eraill yn eu cwestiynu'n fwy. E.e. roedd cydnabyddiaeth ymysg partneriaid ei fod yn syniad da amlygu'r nod o'r angen i sicrhau fod mwy o gleientiaid yn medru aros yn eu cartrefi ond dylsa wneud y penderfyniad hyn wedi dadansoddi y fath effaith y bydda'r nod yma yn ei gael ar y gwasanaeth Iechyd a'r gwasanaethau brys.

3.7.4. Roedd y mwyafrif, os nad oll yr ymatebion yn cyd-fynd gyda'r dyhead o leihau'r costau goleuo stryd gydag amryw yn nodi syniadau pellach o safbwynt sut I wneud arbedion pellach yn y maes yma.

3.7.5. Roedd yr elfen o wella rheolaeth a defnydd mwy effeithlon o swyddogion traethau hefyd yn cael ei gydnabod fel maes y gellid cyd-weithio ymhellach gyda mudiadau eraill fel bod budd I'w gael gan bawb. Nodwyd y parodrwydd gan Gyfoeth Naturiol Cymru I ymgymryd a'r drafodaeth partneriaethol hynny.

3.7.6. Yr un cynnig oedd yn sefyll allan o'r rhai a gynigwyd fel rhan o'r thema yma oedd yr un ynglyn a newid yn y ddarpariaeth cerdd bresennol I leihau'r costau rheolaeth. Cafwyd nifer helaeth (oddeutu 100) o ymatebion yn gwrthwynebu'r cynnig yma ac yn wir y pryder mwyaf oedd gan bob un o'r ymatebion oedd yr ansicrwydd parthed yr effaith fyddai'r fath newid yn ei gael ar y ddarpariaeth I blant yr Ynys. Derbynwyd gohebiaeth gan rieni, y Gwasnaeth Cerdd Ysgolion Gwynedd a Môn a phobl ifanc oedd wedi gweld budd o'r ddarpariaeth yn y gorffennol.

3.7.7. Ymddengys o'r ymateb hyn fod gwaith gennym fel Cyngor os ydym am barhau gyda'r newid hyn o fod yn argyhoeddi'r unigolion a'r mudiadau cysylltiedig o'r nod na fydd effaith andwyol ar y ddarpariaeth yn dilyn newid o'r fath.

3.8. Rhoi'r Gorau i neu Drosglwyddo Gwasanaethau – roedd y thema hyn yn cynnwys 6 o gynigion oedd yn amrywio o gau Plas Penlan i roi'r gorau i fynychu Sioe Mon i leihau costau trafndiaeth cyhoeddus a throsglwyddo toiledau cyhoeddus i eraill i'w rhedeg.

3.8.1. Cyfanswm yr arbedion arfaethedig yma fel maent yn sefyll yw - £276,000.

3.8.2. Roedd yr ymateb yn eitha' cadarnhaol i'r arbedion yma gyda ymatebion yn cytuno gyda'r mwyafrif.

3.8.3. Yr un maes lle roedd pryder yn codi oedd yr cynnig parthed trosglwyddiad toiledau cyhoeddus I eraill gydag amryw un yn nodi ei bod yn holl bwysig medru cadw'r rhain ar agor ac y bydde medru codi swm am eu defnydd yn un ffordd o wneud hyn. Yr ymdeimlad cyson sydd yn cael ei nodi (gan bawb yn cynnwys yr ifanc) parthed y cynnig hyn yw pa mor bwysig ydynt inni fel cyrchfan twristiaeth.

3.8.4. Roedd y cynnig am rhoi'r gorau i bresenoldeb y Cyngor yn y Sioe yn derbyn ymateb cytbwys gyda rhai yn nodi ei fod yn syniad da ac y dylsa fo fod wedi ei wneud beth amser yn ol tra bod eraill yn nodi ei fod yn bwysig bod gan y Cyngor bresenoldeb cryf yn y Sioe yn flynyddol

3.9. Treth Cyngor – codiad pellach o 4% neu 1% ychwanegol I bwrpas gwarchod gwasanaethau cymdeithasol

3.9.1. Fel rhan o'r ymgynghoriad eleni, gofynwyd os oedd gan y trigolion yr awch neu'r parodrwydd I weld cynnydd o 4% ar gostau eu treth Cyngor ac os fydde ganddynt y parodrwydd I wneud hynny, a fyddent yn fodlon gweld codiad ychwanegol o 1% i bwrpas gwarchod gwasanaethau cymdeithasol.

3.9.2. Yn wir, roedd yr ymateb i'r cwestiwn hwn falle yn ddisgwyliedig gyda'r mwyafrif (72%) yn erbyn codiad o 4% ar y sail bod costau bywyd yn anodd fel mae'n sefyll a bod unrhyw gynydd mewn costau cysylltiedig yn ei wneud yn anodd iawn ar eu bywyd dydd I ddydd. Yr oedd yr ymateb hefyd yn cwestiynu beth fydda sail y codiad a beth fyddent yn ei dderbyn fel gwasanaeth oedd yn wahanol neu yn newydd I'r hyn sydd yn digwydd yn bresennol.

3.9.3. Tra bod yr ymateb hyn yn ddisgwyliedig roedd oddeutu 28% o ymatebion oedd yn gysylltiedig ar maes yma yn nodi y byddent yn fodlon gyda'r cynnydd ac eu bod yn gweld y fath gynydd yn fuddiol os yw'n golygu ei fod yn gwarchod gwasanethau. Roedd ymateb Cyngor Bro Llanfairpwll yn cyd-fynd a'r safbwynt yma.

4. Casgliad Terfynol

4.1. I gloi felly, ymddengys or ymatebion sydd yn ymwneud a'r math o arbedion sy'n cael ei cynnig o safbwynt cynigion cyllidebol cychwynol 2018/19 bod yna gydbwysedd amlwg, gyda rhai yn erbyn a rhai o blaid. Mae'r uchod yn dangos 'chydig o'r tensiynau hynny sy'n dilyn ac mae'n cydnabod y tri maes mwya' dadleuol sydd yn gysylltiedig a -

4.1.1.1. *Codiad yn nhreth y Cyngor*

4.1.1.2. *Newid yn y ddarpariaeth Cerdd*

4.1.1.3. *Gostyngiad yn y grantiau diwylliannol*

4.1.2. Noder yma hefyd yr ymdeimlad o rwystredigaeth gan yr ifanc tuag at gynnal costau'r ysgolion am y flwyddyn I ddod ar yr un raddfa a llynedd fydd yn golygu'r angen i'r 'sgolion hynny orfod ysgwyddo'r baich ychwanegol o £563,000. Tynnir sylw tuag at yr arbediad yma yn y casgliad ar y sail ei fod yn un o'r arbedion mwyaf a nodir fel rhan o'r ymgynghoriad gwreiddiol.

4.1.3. O ganlyniad i'r casgliadau hyn, argymhellir bod y Pwyllgor Sgrwtini a'r Pwyllgor Gwaith yn cysidro'r ymateb fel rhan o'i trafodaethau cyn gwneud argymhellion terfynol a bod Panel Cyllid y Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol yn ystyried y meysydd o arbedion sydd wedi eu cynnig gan ein trigolion fel rhan gyntaf y broses ar gyfer llunio cyllideb 2019/20.

Arbedion Cyllideb Refeniw 2018 /19 i'w rhoi ar Waith					Atodiad 3a
Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb	Arbedion i gael eu gweithredu £	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Staffio Gwaith a Gweinyddu	Lleihau staffio yn y Gwasanaeth Priffyrdd fel mae swyddi'n dod yn wâg.	Dim Angen	116	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Trafnidiaeth Cyhoeddus : Costau Contract	Lleihau costau trafndiaeth cyhoeddus drwy dynnu un gwasanaeth rhwng Biwmares a Bangor.	EIA1	15	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Meysydd Parcio : Incwm	Cynyddu ffi maes parcio 'park & ride' Llanfair PG o 20c y dydd i 50c y dydd.	Dim Angen	5	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Golau Stryd : Cynnal a Chadw	Lleihau cyllideb atgyweirio a chynnal a chadw golau stryd o ganlyniad i fwy o fuddsoddi yng ngolau LED.	Dim Angen	20	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Fflyd : Trafnidiaeth	Lleihau costau cerbydau/ trafndiaeth drwy ddefnyddio mwy o gerbydau trydan ac LPG a thrwy ddefnyddio mwy o gerbydau wedi eu llogi.	Dim Angen	40	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Mân-ddaliadau : Incwm	Cynyddu'r incwm o Stad y Mân-ddaliadau drwy newid y cytundeb tenantiaeth i denantiaid newydd.	Dim Angen	25	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Adeiladau Gweinyddol : Gwasanaethau a Chyflenwadau	Lleihau deunydd glanhau drwy Adeiladau'r Cyngor.	Dim Angen	25	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Unedau Diwydiannol : Rhenti	Cynyddu'r incwm o Unedau Diwydiannol y Cyngor pan yn adnewyddu'r contractau ar cytundebau prydles.	Dim Angen	35	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Adeiladau Gweinyddol : Atgyweirio a Cynnal a Chadw	Cyflogi Plymar mewnol i ymgymryd a gwaith cynnal a chadw arferol yn hytrach na defnyddio is-gontractwyr.	Dim Angen	20	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Gweinyddu Eiddo: Staffio	Lleihau staffio o fewn y Gwasanaeth Eiddo.	Dim Angen	35	
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	Toiledau Cyhoeddus : Costau Rhedeg	Trosglwyddo Toiledau Cyhoeddus i fudiadau eraill.	Dim Angen	30	
Cyfanswm am Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo				366	

Arbedion Cyllideb Refeniw 2018 /19 i'w rhoi ar Waith				Atodiad 3a
Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb	Arbedion i gael eu gweithredu £
Gwasanaethau Oedolion	Gofal Preswyl : Costau Rhedeg / Taliadau Contract	Ar ôl i Cynllun Gofal Ychwanegol Hafan Cefni agor, cau Plas Penlan. Arbedion a gynhrychir o gau'r cartref a'r ffaith y bydd trigolion a fyddai o'r blaen mewn cartref preswyl neu nyrsio yn cael eu rhoi yn Hafan Cefni lle mae cost gofal y pen yn is.	EIA2	190
Gwasanaethau Oedolion	Gofal Cleient : Taliadau Contract	Cynyddu nifer y cleientiaid sy'n prynu gofal drwy daliadau uniongyrchol o 10 cleient.	Dim Angen	30
Gwasanaethau Oedolion	Gofal Preswyl : Taliadau Contract	Newid y ddarpariaeth gwasanaeth gyda'r bwriad i adael mwy o gleientiaid gael cefnogaeth yn eu cartrefi eu hunain neu mewn gofal ychwanegol yn hytrach na chael eu rhoi mewn gofal preswyl.	EIA3	92
Gwasanaethau Oedolion	Gofal Cartref : Taliadau Contract	Rheoli'r gofyn am Wasanaeth Gofal Cartref drwy hyrwyddo mwy o rhwydweithiau cymorth personol a chymunedol i alluogi pobl i aros yn annibynnol. Nod o leihau oriau gofal cyffredinol gan 1%.	EIA4	38
Cyfanswm am Gwasanaethau Oedolion				350
Dysgu a Diwylliant	Oriel Ynys Môn : Incwm	Cynyddu incwm Oriel Ynys Môn drwy rhoi fwy o bwyslais ar farchnata.	Dim Angen	15
Dysgu a Diwylliant	Addysg Canolog : Taliadau Contract	Lleihau'r costau rheoli am y gwasanaeth gwersi cerdd drwy adolygu'r trefniadau comisiynnu ar y cyd hefo tiwtoriaid cyfredol tra'n parhau i roi'r un gwasanaeth i'r plant.	EIA6	79
Dysgu a Diwylliant	Addysg Canolog :Staffio	Lleihau costau staffio canolog o fewn y Gwasanaeth Dysgu.	Dim Angen	30
Dysgu a Diwylliant	Llyfrgelloedd : Costau Rhedeg	Trawsnewid ffurf y Gwasanaeth Llyfrgell – lleihau Llyfrgelloedd rhan amser.	Dim Angen	48
Dysgu a Diwylliant	Cyllideb ysgolion dirprwyedig : Cynnal a Chadw Tiroedd	Ail dendro'r gontract torri graswellt i lotiau llai er mwyn cael prisiau is erbyn Ebrill 2018.	Dim Angen	50
Dysgu a Diwylliant	Addysg Canolog : Incwm	Cynnyddu'r ffi Clwb Gofal Bore o £0.75 i £1.00.	EIA9	15

Arbedion Cyllideb Refeniw 2018 /19 i'w rhoi ar Waith				Atodiad 3a
Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb	Arbedion i gael eu gweithredu £
Dysgu a Diwylliant	Addysg Ganolog : Staffio	Cyfuno dwy rôl â'r wahan o fewn y Gwasanaeth Dysgu i un swydd.	Dim Angen	21
Dysgu a Diwylliant	Cyllideb Ysgolion dirprwyedig : Cyllideb ADY	Lleihau'r gyllideb ADY sydd wedi ei dirprwyo i ysgolion drwy'r fformiwla.	EIA10	100
Cyfanswm am Dysgu a Diwylliant				358
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Incwm Canolfan Hamdden Caergybi	Allanoli'r caffi yng Nghanolfan Hamdden Caergybi.	Dim Angen	5
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Morwrol : Staffio	Gwella'r rheolaeth a'r effeithiolrwydd o'r Wardeiniaid Traeth a'r Cynorthwywyr Llithrfa.	Dim Angen	20
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwarchod y Cyhoedd : Incwm	Cynyddu cyllidebau incwm ar gyfer Gwarchod y Cyhoedd o ganlyniad i newidiadau yn y ddeddfwriaeth.	Dim Angen	18
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwarchod y Cyhoedd : Cyflenwadau a Gwasanaethau	Arbedion effeithlonrwydd cyffredinol ar gyllidebau gwariant.	Dim Angen	12
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Datblygu Economaidd : Staffio	Rhesymoli capasiti o fewn cynllunio, JPPU, Gwarchod y Cyhoedd a Datblygu Economaidd.	Dim Angen	70
Cyfanswm am Rheoleiddio a Datblygu Economaidd				125
Gwasanaethau Tai	Tai : Incwm	Adolygu'r costau staffio sy'n cael eu talu gan CRT.	Dim Angen	10
Gwasanaethau Tai	Tai : Incwm	Cynyddu'r ffi am waith EPC.	Dim Angen	4
Gwasanaethau Tai	Tai : Incwm	Cynyddu'r ffi a godir ar Gymdeithasau Tai am weinyddu enwebiadau.	Dim Angen	4
Gwasanaethau Tai	Tai : Incwm	Codi ffi rheoli ar unrhyw grant dderbynir gan y Gwasanaeth am unrhyw weithgaredd statudol.	Dim Angen	5
Cyfanswm am Gwasanaethau Tai				23
Adnoddau	Archwilio Mewnol : Staffio	Dileu swydd y Swyddog Gwrth Dwyll.	Dim Angen	24
Cyfanswm am Adnoddau				24
Trawsnewid	Cyfathrebu: Cyflenwadau a Gwasanaethau	Lleihau'r gost o fod yn bresennol yn Sioe Môn.	Dim Angen	2

Arbedion Cyllideb Refeniw 2018 /19 i'w rhoi ar Waith				Atodiad 3a
Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Aseiad o'r effaith ar gydraddoldeb	Arbedion i gael eu gweithredu £
Trawsnewid	Cyfathrebu : Incwm	Creu incwm drwy werthu lle hysbysebu ar wefan y Cyngor.	Dim Angen	6
Trawsnewid	Perfformio : Staffio	Dileu swydd wag o'r sefydliad.	Dim Angen	21
Trawsnewid	TG : Ymgynghoriaeth	Lleihau costau Ymgynghoriaeth TG.	Dim Angen	5
Trawsnewid	AD : Hyfforddiant	Lleihau cyllideb Hyfforddiant Rheoli.	Dim Angen	3
Trawsnewid	AD : Trafeilio	Lleihau cyllideb lwfans trafeilio AD.	Dim Angen	2
Trawsnewid	AD : Incwm	Creu incwm ychwanegol drwy ddarparu ymgynghoriaeth AD.	Dim Angen	1
Cyfanswm am Trawsnewid				40
Corfforaethol	Rheoli Corfforaethol : Staffio	Dileu'r Gyllideb Dros Ben.	Dim Angen	45
Corfforaethol	Partneriaeth Ynys Môn / Gwynedd : Cyfraniad	Dileu'r Gyllideb Dros Ben.	Dim Angen	60
Corfforaethol	Rheoli Risk : Cyflenwadau a Gwasanaethau	Dileu'r Gyllideb Dros Ben.	Dim Angen	31
Corfforaethol	Corfforaethol a Democrataidd : Costau Pensiwn	Leihau'r gyllideb i adlewyrchu gostyngiad yn y nifer o bensynwyr.	Dim Angen	100
Corfforaethol	Cyllido Cyfalaf : DRI	Adolygu Polisi'r DRI.	Dim Angen	1,000
Cyfanswm am Corfforaethol				1,236
CYFANSWM CYNIGION ARBEDION				2,522

ARBEDION CYLLIDEB REFENIW DDIM I'W RHOI AR WAITH

Gwasanaeth	Cyllideb	Cynigion Arbedion	Cyfeirnod Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb	Arbedion i gael eu Gweithredu
Gwasanaethau Oedolion	Arlwyo : Costau Rhedeg	Darparu ar gyfer cartrefi preswyl o 2 gegin gyda'r nod hirdymor o leihau i lawr i 1 gegin.	EIA5	100
Dysgu a Diwylliant	Diwylliant : Grantiau	Gostyngiadau pellach yn y lefel o grantiau diwylliant i sefydliadau megis Canolfan Ucheldre, Cwmni Frân Wen a phapurau newydd y gymuned.	EIA7	20
Dysgu a Diwylliant	Trafnidiaeth Ysgolion : Incwm	Cynyddu'r ffi ar gyfer cardiau bws o dan y cynllun sedd wag gan 10% (£12) ar gyfer teithiau bws o fewn 3 milltir o ysgolion uwchradd a 2 filltir o ysgolion cynradd.	EIA8	10
Dysgu a Diwylliant	Cyllidebau Ysgolion wedi eu Dirprwyo	Cynnal y gyllideb ysgol ar lefel 2017/18 gan ei gwneud yn ofynnol i ysgolion i gyllido'r codiadau cyflog a chwyddiant o gyllidebau presennol.	EIA10	563
Dysgu a Diwylliant	Adeiladau Ysgolion : Atgyweirio a Chynnal a Chadw	Ddirprwyo mwy o'r gyllideb i ysgolion a chaniatáu i gaffael eu hunain atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw ysgolion.	Dim Angen	100
CYFANSWM YR ARBEDION HEB EU GWEITHREDU				793

CYNIGION CYLLIDEB TERFYNOL 2018/19 FESUL GWASANAETH

ATODIAD 4

	Cyllideb Ddisymud yn dilyn y Setliad Dros Dro	Newid i'r Gyllideb Ddisymud	Arbedion	Pwysau ar y Gyllideb	Cynigion Cyllideb Arfaethedig Derfynol 2017/18
	£	£	£	£	£
Addysg a Diwylliant	48,969,980	(28,300)	(358,000)	-	48,583,680
Gwasanaethau Oedolion	24,962,080	(212,870)	(350,000)	172,000	24,571,210
Gwasanaethau Plant	8,224,270	(64,290)	-	-	8,159,980
Gwasanaethau Tai	1,006,120	(62,610)	(23,000)	-	920,510
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	14,958,530	(124,320)	(366,000)	180,000	14,648,210
Economaidd aC Adfywio Cymunedol	3,974,270	(153,050)	(125,000)	-	3,696,220
Trawsnewid Corfforaethol	3,920,840	643,850	(100,000)	-	4,464,690
Adnoddau (cynnwys Budd-daliadau a roddir)	2,945,957	(215,610)	(24,000)	-	2,706,347
Busnes y Cyngor	1,547,100	(52,140)	-	-	1,494,960
Rheoli Corfforaethol	729,300	(27,510)	(45,000)	-	656,790
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth	111,238,447	(296,850)	(1,391,000)	352,000	109,902,597
Costau Corfforaethol a Democraidd	1,945,830	1,273,740	(131,000)	-	3,088,570
Ad-daliadau i CRT	(621,950)	-	-	-	(621,950)
Ardollau	3,378,031	(17,704)	-	-	3,360,327
Cyllido Cyfalaf	8,511,462	-	(1,000,000)	-	7,511,462
Rhyddhad Trethi Dewisol	60,000	-	-	-	60,000
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	5,524,000	-	-	-	5,524,000
Cyfanswm Cyllidebau wedi eu Dyrannu	130,035,820	959,186	(2,522,000)	352,000	128,825,006
Cronfeydd wrth gef Cyffredinol ac Argyfyngau Eraill	2,301,278	(610,978)	-	87,500	1,777,800
Cronfa wrth gefn Gwasanaethau Plant	-	-	-	267,853	267,853
Cyfanswm Cyllideb 2018/19	132,337,098	348,208	(2,522,000)	707,353	130,870,659
Cyllidwyd gan					
Grant Cynnal Refeniw	72,306,940	930,698	-	-	73,237,638
Trethi Annomesig	22,617,197	(42,998)	-	-	22,574,199
Y Dreth Gyngor yn cynnwys Premiwm y Dreth Gyngor	35,202,173	(336,651)	-	267,853	35,133,375
Arian Wrth Gefn y Cyngor	-	-	-	-	-
Cyfanswm Cyllid	130,126,310	551,049	-	267,853	130,945,212
Balans i'r Gronfa Wrth Gefn Cyffredinol					74,553

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Diddymu un siwrna' bws yn ei chyfanrwydd (siwrna' o Amlwch i Llangefni am 0713) o ddydd Llun i ddydd Sadwrn (gwasanaeth 32). Peidio gweithredu y siwrneiau canlynol ar ddydd Sadwrn: 1234 o Llannerch-y-medd i Fangor, 1418 o Fangor i Llannerch-y-medd, 1532 o Carmel i Fangor a 1640 o Fangor i Rhos-y-bol (gwasanaeth 63).
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Iwan Cadwaladr
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Cynnig newydd.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Teithwyr bws fyddai yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Ni fydd y siwrneiau uchod ar gael i deithwyr.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Na ddim yn ymwybodol.
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Ni fyddai teithwyr arferol y siwrneiau dan sylw yn gallu eu defnyddio mwyach.
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	Na ddim yn ymwybodol.
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Na ddim yn credu fod angen proses ymgynghori ychwanegol.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Wrth dorri y siwrneiau dan sylw mi fyddai yn golygu fod y teithwyr arferol yn cael eu heffeithio. Oherwydd toriad yn y nifer o fysiau yn gweithredu cytundeb 53D (gweithredu rhwng Biwmares – Bangor – Biwmares) ac oherwydd hynny gostyngiad yn y pris nid oes angen symud ymlaen gyda'r penderfyniad i gwtogi y 5 siwrna' dan sylw.</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Dim angen cwtogi y 5 siwrna' dan sylw. Y newidiadau i siwrneiau cytundeb 53D (gweithredu rhwng Biwmares – Bangor – Biwmares) ar waith ers ddydd Llun 9fed o Hydref 2017.</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?</p> <p>(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	<p>Dim angen symud ymlaen gyda'r penderfyniad i gwtogi y 5 siwrna' dan sylw oherwydd y newidiadau i siwrneiau cytundeb 53D (gweithredu rhwng Biwmares – Bangor – Biwmares).</p>

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	30.01.18	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Datblygiad Tai Gofal Ychwanegol yn Llangefni – Hafan Cefni sydd yn newid y ddarpariaeth presennol ac yn cynyddu'r cyfleoedd i bobl gael denogaeth yn eu tai eu hunain neu mewn tai gofal ychwanegol
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Alwyn Rhys Jones
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Newydd
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Rhanddeiliaid Mewnol: Staff Cyngor Sir Ynys Môn (tebyg I weithwyr cymdeithasol, swyddogion Tai ayyb) Staff Grwp Pennaf Staff Plas Penlan Aelodau Etholedig Lleol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
	<p>Rhanddeiliaid Allanol: Trigolion Plas Penlan a'u teuluoedd / gofalwyr Defnyddwyr Gwasanaeth o'r gymuned lleol Teuluoedd / Gofalwyr o ddefnyddwyr Darparwyr Gwasanaeth a gweithwyr gofal fydd yn rheoli gwasanaethau cefnogol 'dom care' Proffesiynwyr Iechyd – (GP's / Nyrsys / Ffysio's / OT's ayyb)</p>
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	<p>Fydd y grwp yma o bobl yn cael eu effeithio gan y newid gan y bydd cyfle I rai symud yn syth I Hafan Cefni / bydd eraill yn cael eu effeithio drwy newid yn y ddarpariaeth gyfredol yn lleol / bydd teuluoedd yn gorfod delio gyda'r newid a bydd rhaid I staff a darparwyr gwasanaeth yn gorfod ymdopi gyda trefniadau newydd</p>
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	<p>Nac ydwyf</p>
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	<p>Risg o bobl yn amharod i newid eu ffordd o fyw presennol yn credu pryder wrth newid Risg o fod y model llenwi'r ddarpariaeth newydd (Hafan Cefni) yn cael effaith ar yr arbedion</p>
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig	<p>Risg o gynyddu'r galw ar y gwasanaethau cefnogol – h.y. mwy o alw yn y gymuned gan fod mwy o bobl yn medru byw yn annibynnol</p>
Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd,	

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nac oes, ymgynghori cynhwysfawr wedi digwydd eisoes a digwyddiadau hyrwyddo'r ddarpariaeth newydd wrth waith.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	<p>Y prif effaith o'r newid yw bod unigolion yn medru parhau l fyw yn annibynnol heb ofalaeth y sector gyhoeddus mewn ffordd sydd yn gyd-lynnus.</p> <p>O safbwynt yr risgiau byddwn yn –</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trafod yn rheolaidd gyda Pennaf parthed disgwyliadau llenwi'r ddarpariaeth newydd • Parhau l drin a trafod materion yn ymwneud a newid yn y ddarpariaeth gyda'r unigolion perthnasol a'i teuluoedd • Rhoi gwybod l'r AE lleol o'r newid a'r hyn sy'n cael ei wneud l reoli'r gofyn • Cyd-weithio'n agosach gyda'r Bwrdd lechyd a'r cymunedau l alluogi unigolion l dderbyn y cefnogaeth angenrheidiol yn gymunedol e.e. hybiau cymunedol ayyb.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Mae'r newid yma yn cyd-fynd a disgwyliadau'r ddeddf llesiant newydd
3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).	Nac oes

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	30.01.18	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Newid y ddarpariaeth gwasanaeth gyda'r nod o sicrhau bod mwy o gleientiaid yn medru aros yn eu cartrefi neu yn cael eu lleoli mewn tai gofal ychwanegol yn hytrach na chael eu rhoi mewn cartrefi preswyl
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Alwyn Rhys Jones
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Y cynnig yn newydd i Gyngor Sir Ynys Môn, ond mae'r model darparu a gynigir yn gyson gyda gwreidd y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Pobl Hyn Unigolion gyda Anabledd

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
<p>5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?</p>	<p>Yn y mwyafrif o achosion fe fyddwn yn cyflwyno y newid yma wrth ddelio gyda achosion newydd sydd yn dod i'n sylw. Oherwydd hyn ni fydd y mwyafrif o unigolion yn gweld newid penodol, ond fe fydd profiad unigolion o ddod mewn cyswllt gyda'n gwasanaeth ni yn wahanol.</p> <p>Y canlyniad I unigolion yw y byddwn yn fwy tebygol o cynnig unai gwasanaeth neu cefnogaeth ail alluogi a chyngor a chyfeiriad I adnoddau yn y gymuned, lleoliad mewn tai gofal ychwanegol ac nid lleoliad hirr dymor mewn cartref preswyl</p>
<p>6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl</p>	<p>Ceisio lleihau nifer mewn cartrefi preswyl a cefnogi byw yn annibynnol yn y gymuned neu mewn Tai Gofal Ychwanegol</p>
<p>7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw</p>	<p>Risg o cynydd yn y niferoedd o bobl hyn yn lleihau yr effaith o newid mewn ymagwedd</p> <p>Mae risg nad yw cymunedau a teuluoedd yn gallu cynnig y lefel o gefnogaeth sydd ei angen I wneud hyn lwyddo</p>
<p>8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig</p> <p>Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.</p>	<p>Risg o gynyddu'r galw ar y gwasanaethau cefnogol – h.y. mwy o alw yn y gymuned gan fod mwy o bobl yn medru byw yn annibynnol</p>

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

<p>8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig</p>	<p>Nagoes, ond bydd angen sicrhau bod ein prosesau asesu yn cwrdd ac anghenion stadudol</p>
--	---

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Newid y cynnig gweithredol ir cyhoedd. Wrth sicrhau ymateb cyson a teg fe fyddwn yn lliniaru y risgiau cysylltiedig</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Mae'r newid yma yn cyd-fynd a disgwyliadau'r ddeddf llesiant newydd</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?</p>	<p>Nagoes.</p>

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	30.01.18	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	<p>Rheoli Gofyn am Ofal Cartref drwy annog cyfranogaeth cymunedol a rhwydwaith unigolion yw cefnogi l barhau yn annibynnol</p> <p>Mae ein cynnig o ofal cartref yn ran sylweddol o'r cynnig presennol gan wasanaethau cymdeithasol. Yn raddol dros amser rydym yn ceisio newid y cynnig wrth roi ffocws cryfach ar "beth sydd o bwys l unigolion" a ystyried eu asedau personol. Adnabod y newid yma y mae yr arbediad han</p>
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Alwyn Rhys Jones
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Y cynnig yn newydd i Gyngor Sir Ynys Môn, ond mae'r model darparu a gynigir yn gyson gyda gwreidd y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Pobl Hyn Unigolion gyda Anabledd
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Yn y mwyafrif o achosion fe fyddwn yn cyflwyno y newid yma wrth ddelio gyda achosion newydd sydd yn dod in sylw. Oherwydd hyn ni fydd y mwyafrif o unigolion yn gweld newid penodol, ond fe fydd profiad unigolion o ddod mewn cyswllt gyda'n gwasanaeth ni yn wahanol. Y canlyniad I unigolion yw y byddwn yn fwy tebygol o cynnig unai gwasanaeth neu cefnogaeth ail alluogi a chyngor a chyfeiriad I adnoddau yn y gymuned, a nid gwasanaeth hir dymor
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Ceisio lleihau nifer mewn cartrefi preswyl a cefnogi byw yn annibynnol yn y gymuned neu mewn Tai Gofal Ychwanegol
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Risg o cynydd yn y niferoedd o bobl hyn yn lleihau yr effaith o newid mewn ymagwedd Mae risg nad yw cymunedau a teuluoedd yn gallu cynnig y lefel o gefnogaeth sydd ei angen I wneud hyn lwyddo
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig	Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nagoes, ond bydd angen sicrhau bod ein prosesau asesu yn cwrdd ac anghenion stadudol

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	Newid y cynnig gweithredol ir cyhoedd. Wrth sicrhau ymateb cyson a teg fe fyddwn yn lliniaru y risgiau cysylltiedig
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Nagoes

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).	Nagoes.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - Templed ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	30.01.18	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei asesu?	Lleihau y niferoedd o geginau sydd yn darparu arlwyyo l boblogaeth cartrefi mewnol y cyngor sir l unai 2 neu 3
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Alwyn Rhys Jones
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Newidiadau wedi eu ystyried llynedd. Hwn yn fwy penodol ac yn targedu lleihau nifer ceginau l 2 neu 3
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Pobl Hyn Swyddogion a staff y cyngor

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
<p>5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?</p>	<p>Pobl Hyn- Bydd y prydau sydd yn cael eu darparu ir cartrefi yn dod o unai 2 neu 3 cegin, gyda prydau yn cael eu trosglwyddo I sicrhau hyn. Staff- Lleihad yn y niferoedd o staff sydd eu hangen I cefnogi arlwyo</p>
<p>6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl</p>	<p>Cau Plas Penlan yn effeithio ar staff arlwyo yno</p>
<p>7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw</p>	<p>Risg o weld dirywiad yn hinsawdd y prydau sydd yn cael eu cynnig Mae risg y bydd dewis o brydau I breswylwyr yn lleihau</p>
<p>8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig</p> <p>Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.</p>	<p>O bosib byddai rhai effeithiau ar gyflenwyr bwyd gyda cyfle I ordro bwyd yn fwy effeithiol gyda llai o wast</p>

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol

<p>8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig</p>	<p>Bydd angen sicrhau bod ein prosesau asesu yn cwrdd ac anghenion ymgysylltu a staff mewnol, Yn ogystal bydd angen sicrhau ein bod yn hysbysu preswylwyr a effeithir</p>
--	---

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Newid y cynnig arlwyo o fewn ein cartref. I liniaru hyn bydd angen sicrhau bod y broses newydd o arlwyo yn parhau l gynnig prydau maethlon ac amserol a sicrhau darpariaeth priodol</p> <p>Bydd angen sicrhau proses yngynghori gyda staff a effeithir gan y cynnig</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Ddim yn rhagweld effeithiau or fath</p>

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Nagoes.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	29.01.18	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Mae'r ALI yn talu £60k y flwyddyn i'r Gwasanaeth Cerdd William Mathias yn bresennol i weinyddu a chynnig gwasanaeth cerdd i ysgolion Ynys Môn. Gwneir hyn mewn partneriaeth gyda Chyngor Gwynedd sydd hefyd yn cyfrannu swm tuag at weinyddiaeth y drefn ar ran eu hysgolion. Yn ogystal, mae'r ysgolion yn talu ffioedd sydd bellach ychydig uwchben costau ffioedd mewn rhai siroedd yn dilyn eu symud i greu 'co-op' o diwtoriaid cerdd, yn hytrach na chomisiynu'r Gwasanaeth Cerdd Ysgolion William Mathias. Cynigir gweithredu i sefydlu cynllun 'co-op' ar gyfer Ynys Môn, yn hytrach na pharhau a'r drefn hanesyddol. Bydd hyn yn arwain at arbediad i ysgolion hefyd oddeutu £19k
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Y cynnig yn newydd i Gyngor Sir Ynys Môn, ond mae'r model darparu a gynigir eisoes wedi ei gyflwyno mewn sir arall, a gwiredwyd arbedion o ganlyniad.
4 - Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Cyngor Gwynedd (sy'n rhan o'r cytundeb bresennol) Gwasanaeth Cerdd Williams Mathias a'r staff Partneriaid fydd yn sefydlu a gweinyddu'r cynllun coop Ysgolion Ynys Môn sy'n derbyn y gwasanaeth

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
<p>5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?</p>	<p>Mae tystiolaeth o'r sir sy'n barod sy'n defnyddio'r model darparu a gynigwyd yn nodi na fydd yn effeithio'n andwyol ar berfformiad y gwasanaeth. Yn ogystal dengys y dystiolaeth a gyflwynwyd ganddynt, bod y newid wedi arwain at welliannau i'r drefn bresennol. Adnabuwyd yn ogystal bod cyfle i wneud arbedion ar weinyddiaeth i'r ALI hefyd, gan ganiatáu i flaenoriaethu gwariant yr adran ar agweddau statudol.</p> <p>Newid yn ein cytundeb gyda Chyngor Gwynedd</p> <p>Ysgolion yn talu ffioedd llai am y gwasanaeth</p> <p>Bydd peth effaith ar staff ond bydd trafodaethau/ cynnig i'w symud i fod yn rhan o cop yn hytrach na'n gyflogedig gan William Mathias.</p> <p>Mae'r drefn arfaethedig yn sicrhau'r un mynediad i'r gwasanaeth cerdd ac sydd yn bresennol i'r ysgolion</p>
<p>6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl</p>	<p>Na</p>
<p>7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw</p>	<p>Risg o ddiffyg cefnogaeth gyhoeddus</p>
<p>8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig</p>	<p>Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.</p>

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nagoes, ond bydd angen ymgynghori gyda'r rhanddeiliaid a effeithir arnynt fwyaf gan y penderfyniad.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	Rhoi blaenrybudd I'r partneriaid bod y toriad yn bosib.
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Nagoes.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad**3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?**

(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).

Nagoes.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	23/10/17	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Lleihau'r swm ar gael i ddsbarthu i fudiadau fel grantiau bach.
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Mae'r grantiau yma wedi lleihau ers 2015-2016, pan dorwyd y rant l'r Ganolfan Ucheldre a Cwmni'r Fran Wen, a toriad bychan l'r amryw fudiadau sy'n derbyn symiau bach e.e. papurau bro, scowtiaid, geidiaid, chwaraeon Eryri, ayyb. Y bwriad y tor hwn yw torri'r grantiau ymhellach o £20,000. Hyn yn gadael £40,000 fel gyllideb sy'n weddill.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Rhai mudiadau sy'n dibynu ar grantiau neu gyfraniad ALI fel cyfraniad tuag at eu gwaith, e.e. y ganolfan Ucheldre a Theatr Bara Caws, mudiadau gwirfoddol a phapurau bro.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Lleihad yn y cyfraniad gan yr ALI i weithgareddau'r mudiadau. Gall lleihau'r arian craidd a dderbynir gan yr ALI effeithio ar allu Theatr Bara Caws a'r Ucheldre i fedru cynnig cyllid 'match' ar gyfer gwneud ceisiadau am grantiau allanol.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Na
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Bydd rhai mudiadau yn wynebu her gyllidol I geisio llenwi'r bwloch a godir yn sgil y toriad I'r grantiau bach.
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nagoes, ond bydd angen ymgynghori gyda'r mudiadau a effeithir arnynt fwyaf gan y penderfyniad, er mwyn rhoi amser iddynt ystyried yr effaith a cheisio adnabod ffynonellau cyllidol eraill, os yn bosib.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	Rhoi blaenrybudd l'r mudiadau bod y toriad yn bosib.
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Nagoes, does dim modd l ni osgoi'r effaith.
3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).	Nagoes.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	23/10/17	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Codi'r ffi am seddi gwag ar fysiau ysgol: 10% yn unol a'r gytundeb gan y Pwyllgor Gwaith pan fabwysiadawyd y polisi yn 2014.
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Nac ydyw, rydym yn cofi'r ffi yma pob blwyddyn oddeutu 10%.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Bydd rhai rhieni yn gwrthwynebu talu'r codiad yn y ffi am docyn bws.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Codi'r ffi o £108 i fod yn £118 y flwyddyn.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Na
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Gall rhai ddewis peidio defnyddio'r gwasanaeth yma o ganlyniad, ond bydd rhaid parhau l'w gynnig..
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nagoes.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Rhoi blaenrybudd o'r bwriad I godi'r ffioedd.</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Nagoes, does dim modd I ni osgoi'r effaith.</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?</p> <p>(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	<p>Nagoes.</p>

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	23/10/17	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	Codi'r ffi am ofal plant yn y boreau cyn y Clwb Brecwast, sydd yn parhau am ddim. Ffi presennol yw 75c y dydd am 25 munud o ofal. Cynigir codi'r ffi i £1 y dydd er mwyn cyfrannu canran uwch tuag at gwir gostau cyflogaeth am y cyfnod yma
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Hwn yn gynnig newydd. hon uw'r ail flwyddyn o'r ffi yma, ac mae'n amser ei adolygu i adlewyrchu gwir gostau cyflogaeth, gan nad yw'n cyfro'r costau ar hyn o bryd.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Bydd rhieni sy'n dewis gollwng eu plant yn yr ysgol erbyn 8 yb i dderbyn gofal yn cael eu heffeithio gan y codiad yma. O ystyried bod cost gofal plant o leiaf £5 yr awr (gyda'r mwyafrif oddeutu £7-10), mae £1 am hanner awr yn sylweddol is.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Mae'r mwyafrif helaeth o rieni sy'n dewis gollwng eu plant am 8 yn gweithio, ac felly bydd y gost yn cynyddu iddyn nhw.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl	Na
7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw	Gall rhai ddewis peidio defnyddio'r gwasanaeth ond mae hyn yn anhebyg gan ei fod yn rhatach nag unrhyw wasanaeth a gynigir drwy feithrinfeydd.
8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.	Na, dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.
8 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig	Nagoes.

Cam 2: Canlyniad yr asesiad

<p>1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).</p>	<p>Rhoi blaenrybudd o'r bwriad I godi'r ffioedd.</p>
<p>2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?</p>	<p>Nagoes, does dim modd I ni osgoi'r effaith.</p>
<p>3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma?</p> <p>(Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).</p>	<p>Nagoes.</p>

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

Cyngor Sir Ynys Môn - **Templed ar gyfer Aseu'r Effaith ar Gynnigion Cyllidol 2018/19**

Hanes adolygu:		
Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o'r newidiadau
1	23/10/17	Gwreiddiol

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
1 - Beth yw'r cynnig cyllidol sy'n cael ei aseu?	I gadw'r gyllideb ysgol ar lefel 2017/2018, gyda'r ysgolion yn ysgwyddo costau'r codiad cyflog staff a chwyddiant o'r gyllideb yma.
2 - Pwy yw'r Swyddog arweiniol ar gyfer y cynnig yma?	Delyth Wyn Molyneux
3 - Ydy'r cynnig yma'n un newydd neu un sydd wedi ei gysidro eisoes?	Hwn yn un newydd.
4 – Pa grwp o randdeiliaid fydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig yma?	Bydd lefel staffio ysgolion yn cael ei effiethio gan hyn, ac fe all arwain at dorri staff.
5 – Sut bydd y grwp hwn yn cael eu heffeithio?	Mae £563,000 o doriad gyfwerth ag oddeutu chwe swydd addysgu ar draws pob sector.

Cam 1: Y Cynnig a'r Risgiau Perthnasol	
<p>6 – Ydych chi'n ymwybodol o unrhyw gynnig arall all effeithio ar y grwp hyn o bobl</p>	<p>Rhai toriadau i ysgolion mewn cyllidebau Cynnal a Chadw (£100,000) a'r gyllideb Torri Gwair (£50,000) wedi eu cynnig hefyd.</p>
<p>7 – Oes yna risgiau yn perthyn i'r cynnig yma? Os oes, plis rhestrwch nhw</p>	<p>Gall arwain at maint dosbarthiadau yn tyfu ar draws y sectorau cynradd, uwchradd ac arbennig (os gweithredir yr un lefel o doriad i bob sector yn gyfartal).</p>
<p>8 – Fydde 'na risgiau cysylltiedig yn dilyn penderfyniad i gytuno a'r cynnig</p> <p>Er enghraifft, lleihau gwariant priffyrdd, yn cynyddu'r tebygolrwydd am fwy o potholes fydd o ganlyniad yn cynyddu'r risg o hawliadau yswiriant.</p>	<p>Dim mwy na'r hyn a adnabuwyd eisoes.</p>
<p>9 – Ydych chi'n tybio bod angen proses ymgynghori ychwanegol (h.y. yn ychwanegol i'r broses cyffredinol) cyn gweithredu'r cynnig arfaethedig</p>	<p>Bydda'n rhaid i bob ysgol a Chorff Llywodraethol sy'n cael ei effeithio ystyried a gweithredu proses gormodedd staff.</p>

Cam 2: Canlyniad yr asesiad	
1 - Nodwch y prif effeithiau sydd wedi cael eu hadnabod a sut y bwriedir lliniaru'r effeithiau negyddol (sef crynodeb o'r tabl uchod).	Bydd maint dosbarthiadau yn tyfu mewn rhai ysgolion o ganlyniad i doriad yn y gyllideb datganoledig, neu bydd ystod opsiynau dewisol yn lleihau yn CA4 a/neu ol-16.
2 – Oes yna strategaeth ar gyfer delio gydag unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?	Nagoes, does dim modd osgoi'r toriad ond gall rhai penaethiaid ddewis lleihau penawdau cyllidol eraill er mwyn gwarchod lefelau staffio, ern a fydd hyn yn bosib mewn llawer o achosion.
3 - A oes angen ail-ystyried y cynnig o ganlyniad i gynnal yr asesiad effaith yma? (Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os rydych chi wedi adnabod effaith negyddol, dylid ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma).	Nagoes, os am gyflawni'r toriadau angenrheidiol I addysg.

Cam 3 – Cynllun Gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach yn ystod y cyfnod ymgynghori

Cyf	Gweithrediadau arfaethedig	Swyddog Arweiniol	Amserlen

